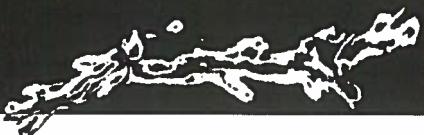

| HRUBÝ - BÖHMSCHE - BRENKUS - ŘEZNÍČEK - ČERMÁČEK
WONDRATSCHEK - NASTULCZYK - KAMECKI - BARÁNSKI ... |

časopis pro současnou poezii

43

jaro / 08

PSÍ VÍNO

PŘEDPOSLEDNÍ BÁSEŇ M. Š.	
Michal Šanda1
POEZIE	
Josef Hrubý3
Václav Böhmsche4
Ingrid Hanušová5
Jindřich Schulz6
Vojtěch Pišl6
Tomáš Řezníček8

Hana Tomšů9
Radovan Brenkus10
Stanislav Oliva12
Petr Čermáček16
Karel Tomek17
Jan Sojka18
Josef Hrubý20
PŘEKLADY / ANTONÍN MAREŠ	
Wolf Wondratschek23

/ LENKA DAŇHELOVÁ	
Paweł Szydł32
Franciszek Kamecki34
Franciszek Nastulczyk	..36
Genowefa Jakubowska- -Fijalkowska38
/ ALEŠ KOZÁR	
Ivo Stropník39
Zoran Pevec40

/ LIBOR MARTINEK	
Marek Barański41
RECENZE	
Jitka N. Srbová45
Ivo Harák45
Pavel Voňka46
Vladimír Novotný47

literární kritika
recenze
rozhovory
literární historie
beletrie
publicistika

Nejčastěji vycházející literární časopis v českých zemích, letos již 18. ročník. Čtyřadvacet stran novinového formátu. Jednadvacet čísel do roku.

Lze objednat poštou, e-mailem, telefonicky, osobně
Tvar, Na Florenci 3, 110 00 Praha 1
tel.: 234 612 398, 234 612 399
e-mail: tvar@ucl.cas.cz
Cena pro předplatitele 22,- Kč

www.itvar.cz

WAGON

Literární almanach on-line

Čtvrtletní náklad básní, povídek a výtvarných prací z tvorby uznávaných i začínajících autorů. Postřehy, recenze, reportáže, autorská čtení. V každém čísle verze pro tisk.

www.almanachwagon.cz

redakce@almanachwagon.cz

Ještě lepší
než dobrá...

Kulturně společenský časopis

DOBRÁ ADRESA

www.dobraadresa.cz

poetické akce na poetických místech
pořádané Literárním a kulturním klubem 8

Marek Šobáň / Místopisy

Sbírka olomouckého autora
vychází jako samostatně
neprodejná příloha PV/43
v edici Stůl

V edici Stůl Psího vína dosud vyšly samostatně sbírky: Petr Odehnal / a budu tak i synovi • Petr Štengl / Co říkal Zouplna • Milan Libiger / jako polystyrén na hladině Indie • Jakub Grombík / Kráska a network (à 66,- Kč)

649 Mx 2008

PŘEDPOSLEDNÍ BÁSEŇ M. Š.

EDITORIAL

Milí čtenáři,

jaro je tady a s ním i nové, 43. číslo Psího vína. Sice jsme se trochu opožděně probrali ze zimního spánku, zato se vám představujeme v nové úpravě. Obsahově zůstáváme věrní nastolenému trendu, tedy původní domácí tvorba, překlady, převážně našich sousedů, a recenze. Samozřejmou součástí je i nadále výtvarný doprovod.

Mezi autory tohoto čísla dominuje německý básník Wolf Wondratschek. Jeho básně PV představilo už v minulosti (č. 31), a to ve slovenském překladu Mariána Hataly. O reprezentativní výbor z Wodnratschekovy poezie, tentokrát v češtině, se postaral Antonín Mareš. Společně s básníkem můžete procestovat kus světa, aniž byste se v něm ztratili, vrátit se do dětství, či znovuprožít bývalé lásky. Jsme rádi, že vám v takovém rozsahu můžeme představit tohoto výrazného autora, u nás pohřichu prakticky neznámého.

Dále jsme, rovněž v překladatelském bloku, s radostí využili spolupráce s redaktorkou internetové literárně-umělecké revue Pobocza, Lenkou Daňhelovou. Uvádíme překlady textů polských a slovenských básníků, angažovaných v tomto nevšedním projektu, mapujícím tvorbu středoevropských autorů (www.pobocza.pl).

Českou a slovenskou poezii zastupují jak autoři v Psím víne zdomácnělí, tak i autoři publikující vůbec poprvé, jako např. Stanislav Oliva.

V pravidelné příloze, již osmém svazečku edice Stůl, se pak seznámíte s verší Marka Šobáňě, s jehož tvorbou jste se už v dřívějšku také mohli na stránkách PV setkat. Jde o poezii tichou, mírnou, nicméně přesnou. O výběr a uspořádání Šobáňových maličkostí se postaral Martin J. Stöhr.

Recenzi najdete v Psím víne málo. Zčásti proto, že jsme protentokrát poskytli velký prostor autorské tvorbě, a z druhé části proto, že recenzentů, kteří by byli ochotni se sbírky ujmout bez možnosti finanční odměny, je málo. Nohořekujeme, konstatujeme, pochlapíme se.

Usadte se tedy pohodlně pod rozkvetlou jabloní, ponořte se do veršů a nechejte se opájet vůní květů i poezíí. Příznivci tvrdého jádra našich fans, nechť se odeberou se Psím vínem do nejbližší restaurace. Pro ty, kteří by rádi obě spojili, je tu dobrá zpráva: venkovní zahrádky otevřou co nevidět.

Hezké čtenářské zážitky přeje

Petr Štengl

OMLUVA:

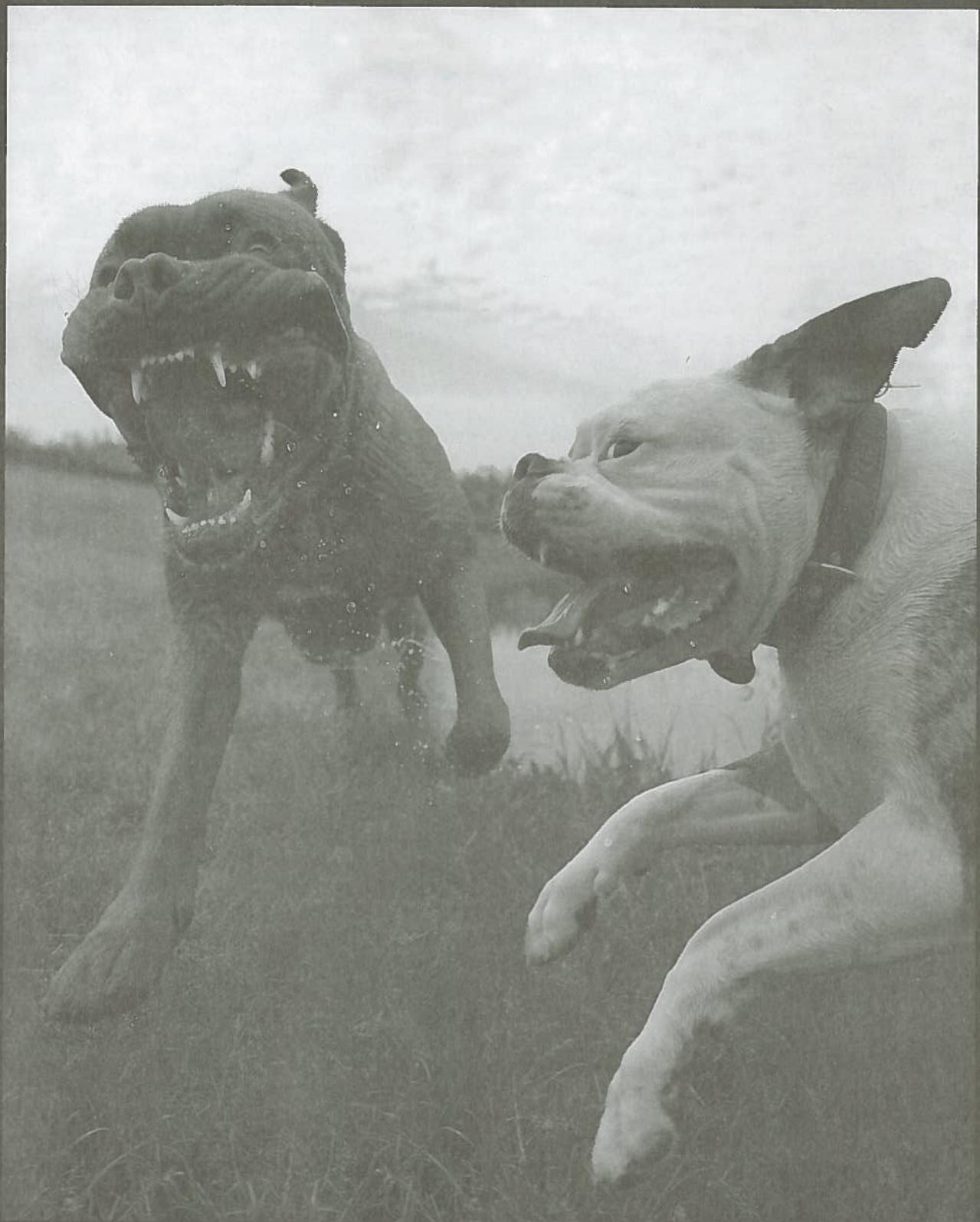
Rádi bychom se omluvili neznámému autorovi, jehož verše jsme omylem přisoudili Martinu Davidovi (PV/42 – str. 17). A omluva patří samozřejmě i M. Davidovi.

HRDINSTVÍ KATOLICKÉHO KNĚZE

Dne 3. září t. r. jela drožka v Římě z ulice Garibaldiho dolů na náměstí San Pancrazio. Tu stálo v prostředí cesty dítě. V též okamžiku kráčí ulici ctihonodý kněz Ernesto Lorenzetti, almužník ze hřbitova St. Marie in Transtevere, který sotva že nebezpečí shlédl, skočil do prostředí cesty a dítě odhodil stranou ku kašně. To přelétlo ornamentem zdobený pískovcový rantl a v kašně se utopilo. Bůh hrdinného kněze odměnil a když už byl pod koňskými kopyty, podařilo se vozkovi koně zadržet. Však nejeli nikterak kvapem.

Michal Šanda (* 10. 12. 1965, Praha) Po studiích gymnázia pracoval mimo jiné jako kameník, knihkupec, kolportér, čižbář, flašinetář, vazač vějířů na pštrosí farmě, natěrač železničních vagónů. Od roku 1991 je zaměstnaný jako archivář v pražském Divadelním ústavu. Žije v Praze. Vydal desítku knih, např. *Dvacet deka ovari* (Klokočí a Knihovna Jana Drdy 1998), *Blues 1890-1940* (Petrov 2000), *Obecní radní Stoklasné Lhoty* vydraživší za 37 Kč vycpaného jezvice pro potřeby školního kabinetu (Petrov 2001), *Sudamerická romance* (Petrov 2003) nebo *Kecanice* (Protis 2006).

U rybníka, 2007

POEZIE

Josef Hrubý

TEĎ STOUPÁ NA SOKL

Přišli
sádrová a mramoroví
On má hřeby za čelem
dobře zatlučené

Přišli
vypravěči her o sobě
pijáci chvály
držitelé pentlí
též osahači kapes přišli

Stojí tu slavnostně
mramor nadutý a pyšný
a dřevo houslové
ve třiceti stupních
lyrického mrazu

Přichází také ona
Je to chvíle kdy ta
co rostla v jabloni
teď stoupá na sokl
a kamení až do řader

ŠEDIVĚ PRŠÍ
i rádky knih
chaos starostí

Proč lezou do sna
když nejsou napsány
a nebyly

Spletly si nádraží
dům ulici

Povídají řeční
vypravují
žesťové hlavy

Tam kde nejsou
leží poklad
Hora na něm

MEZI POTOKEM A LESEM

je čisto
Jen krok hodin
je špinavý

Válí se v hudbě
a v bahně jako zvěř

A hyne jak těsto v pekárnách
na oblost a na oheň

• • •

Papír mrzne
a ty mu házíš slova
starý chléb a mláto
jako bůhvíjakým psům u boudy
Bůhvíjakým chudákům na řetěze
Jak řekl přítel Roman:
přišel jsem mezi dvěma dešti!
Dodám k tomu:
když půjdu také
budu směšný
když tam nepůjdu
budu mít bláznivého ducha

Jedna stezka
povede ke kapli se studánkou
druhá stezka
do druhého dílu Zločinu a trestu
sázeného kurzivou
až nahoru ke kaštanům

• • •

Vyhublé antény
vycpávané signály šiframi
průmyslem zábavy
prejem zpráv muzikální tragédií
těstem vědy a prsatým pornem

Antény
dobré tak na plot krematoria
v němž přikládají pod bezdomovce

a ještě České Noviny Navytření
s cukrovou vatou
pomluvami s chlupatou nádivkou
Přes lžiidejí
padajících do žumpy

VOLYNĚ ČP 72

Bylo při štěkání psů
při pomalém bučení krav ve stáji
při mlčení trávy
při kladení kamenů
při jarních oknech
při funerálních ozdobách
na rakvích v truhlárně

Bylo slyšet úzký nárek ze sna
prsty které obracejí stránky v knize
aristokratické klekání
ukolébávalo střechy
i kamenné desky vedle Volyňky

Nikde neleží
pevnější kameny

• • •

Za koncem veršů
verš nekončí
a bez víry
věří

Strach z očí
za očima
až tam kde vězí
řeč uvnitř řeči

Až tam
kde mrzne duše
mrazem něhy
v mramorových lomech
času onoho

Josef Hrubý (* 1932, Černětice u Volyně) Absolvent Obchodní školy ve Vimperku, v l. 1959–1970 ředitel Krajské lidové knihovny v Plzni, po nuceném odchodu zaměstnán v Krajském středisku státní památkové péče. Zakládající člen plzeňské literární skupiny Červen 63. V l. 1969–1987 ne-směl publikovat. Po r. 1989 inicioval vznik regionálního Střediska západočeských spisovatelů. Laureát Ceny Bohumila Polana. Překládá z němčiny, publikuje mj. anglicky, francouzsky, italsky, španělsky, portugalsky, litevsky či estonsky. Vydal sedmnáct sbírek, např.: *Hudba nechce spát* (1960), *Topoly* (1968), *Ve jménu lásky, lodí a ryb* (1988), *Yorick* (1995), *Znamení Býka* (1999), *Pálení básní* (1999), *Osyby* (Fraus 2004), *Krázem* (Pro libris 2005), *Miláček Arcimboldo* (Protis 2007), *Volyně a jiné krátké rádky* (Pro libris 2007).

Václav Böhmsche

SLEČNA SCHWEIGOVÁ

1.

Stýská se mi po vás slečno Schweigová
Po vašich malých prsou
Po chloupcích mezi nimi

Vodku tu spolu pijem
A hřeje nás
Odlivka kterou tukneme si vždycky

Spiš křehké máte ruce
Křehké k podříznutí

Navštívím bar U Posledního
Kde bychom se sešli

Jsou unavená gesta
Děvčátek k baru
Přisednutých

Stýská se mi po vás slečno Schweigová
A po studeném ránu
Větrném

2.

Kde zas jsem byl
Sedrané tělo

Neb spolu jsme už dlouho

Kde zas jsem byl a kde jsou staré oči

„Jsem nevyzrálý přece
A není nic
Co bych od počátku neznal

Je
Tisíc žen“

Mlčí má žena se zrakem smutným

Svaté jsou které se mnou žijí
Jsem zvíře pouhé
A pořežu si tvář bych uklidnil své touhy

„Jinde se bavíš chlapče
Jinde se bavíš

Nepřestaneš pít
Bud' jistý že jednou k ránu zemřeš“
Praví
Má žena
Se smutným zrakem

3.

Tak jsme zas spolu pili
A zase do němety
A zase jako zvěř jež nemůže už přežít
Z mého obličeje
Z obličeje
Omládlého pána
Odcházejí vrásky

Nejsem hrubý
Slečno Schweigová
To nejsem hrubý

Umírám touhou
Aby ta podlost byla jiná
Abych se nebál píti

4.

Zas cítím aceton ze svého dechu
Cítím jej páchnout celým bytem
A žízeň na rum mám

Tu žízeň neuhasím
Když všichni odejdou
Piju sám
I nedá se nic dělat

„Pomůžu ti“
Praví má žena a ruce se jí třesou

5.

Nahá tu leží
Slečna Schweigová
Bradavky zimou z toho těla trčí

A vaše ruce z postele tak visí
Jsem zcela sedřen
V tom stavu hubený a nahý
Od rána kouřím

Vzpomínám kdy jsme K Poslednímu zašli

Dva chlapci usměvaví se za své ruce drží
Pomalu svítá
A vytahuji z ucha nehtem žluté

Tak zle mi je
Tak zle jak těžce dýchám

Vy ještě s cigaretou
Slečno Schweigová

Dobре jste učinila odcházíte
Nebude dlouho
Vrátím se k ženě smutných očí

I vy to víte
A víte dobře že se nemám smáti

Už horší se vám plet
Vy slečno Schewigová
Pojďte už z baru pryč

Co tlouštík u baru
Zas vykřikuje
Co tlustý za barem se na zátylku drží

Ráno je dožité

6.

Nebylo to hezké
Usnul jsem
Opilý
Tak jsem se snažil a táhlo ze mě víno

Pak jsme se umývali

„Netruchli
Všechno vím
Že nemůžeš se státi dvakrát za noc
Už spí

Převěsim záclony
Z rána větrného“

Ingrid Hanušová

PROMĚNA

Jednou jsem vešla do bílého stromu
a hladká kůra zamkla mě nesmírně
a pak jsem nebyla, a pak byla znova
a když jsem vyšla, nepoznal jsi mě.

METAMORFÓZA

Jsem stará stařena v šatech po sedlákově, jenž dlouhá léta
nosil je na poli,
a sedím nahoře na nejvyšší hoře
a mlčím tam spolu s orly a sokoly.
Sedím tam po chlapsku jak dřevěný sedlák, a suché vlasy
vítr mi roztrhal,
ti dravci asi někam uletěli
a já jsem mrtvá, tak mohu sedět dál.
Mrtvá jsem mrtvá jak skála pode mnou, dobré to vidím,
puklá jsem jako zvon,
bez hranic líta si tam a sem oblohou
barevný motýl, a já jsem teď už on.

KOCOVINA

Po dnech, co choulí se jak sevřená pěst v cizí dlani,
po barevných nocích, které tančí přes ostrůvky spaní,
ten velký bílý slon zas v tajném koutě stojí
a směšné rány se mu nikdy nezahojí.
Jen někdy v tichém rozhovoru s tím, jenž lidský není,
vejde zvíře na bílý čas v blaženém zastavení,
pak pestré rybky letí nehybně a tiše
v širokém sloním pohostinném bříše.

Jindřich Schulz

V NOCI

Zcela vstřícně dostávám do žil co se mi patří
a nespolečensky se dekuju v pokoji k oknům.
Díky Vám, prosím. Slavičí zet dostává směr
a poťouchlé srdce větší a větší rotaci. Stačí.
Důvody k odchodu jsou zřejmé a bylo to
obdivuhodné.
Srdcovka.

• • •

Jí přeskočil hlas a on zatáhl za závěsy.
Kde jsme to přestali? řekl. Aha, už vím,
je to, jak uzmout sen před koncem.
To nemůžeš chvíli mlčet...?
Odkvačil a později ho viděli u výtahu.
Celý se třás a vzpomněl na Annu.
Bezhlesně.

• • •

Rohože vadnou a ty spiš. Jen jedinkrát
ti zazpívám a pak to utnu. Kde jsou mé přednosti?
Jak dlouho to potrvá... Nemysli si,
už dlouho tě pozoruju,
jsi tak skoupá.
Jako vlak.
Nevlídne.

KRÁTKÝ PŘÍBĚH

Zavrnet a zhasnout. Dojít k pokušení.
Udiveně vzhlédl: Ne, ty nejsi takový.
Co tě to jenom přepadá...?
Ze střech přepadl mráz a zavzněl.
Její ruce byly pozorné.
Začal si zoufat.

Vojtěch Pišl

UMĚNÍ DÝCHAT

Žiju jenom o slovech
a o pár téonech v E moll
obklopen černobílými fotkami s rádoby uměleckými akty;
nade mnou září abstraktní slunce
akovarelem na plátně
překryté sněhobílými mraky mírně podladěného Cmaj.

Šlapaje po dlouhých lyrických prózách na novinovém
papíře
stokrát přepisovaných až k úplné nečitelnosti
pronásledován komiksovými figurkami Romea a Julie
procházím přítmím ostře nasvícené gotické katedrály,
abych strhal filmové plátno visící nad oltářem.

A sochy kolem hází svými diskami se železnou
pravidelností přírodních zákonů,
jako hodiny, které se nezastavily ani tehdy,
když se roztekl poslední čtvrtičkovy bratříčkovy čokolády,
když se zbytky červeného na dně křišťálových sklenic
seschlly v temné skvrny
a po poslední knize zůstal jen slabý zápach páleného
papíru.

Jen slavná herečka
točí své porno v přírodě,
přisává se na rozeklaný útes
pod zarostlým nápisem
dum spiro, spero.

PŘEMÝŠLÍM... JEMNĚ MŽÍ... JÁ VLASTNĚ NEVÍM

Malebné ruiny waleského kláštera
úchvatný obrovský monument mrtvým
odchody, návraty... přemýšlím za šera
přemýšlím... jemně mží... já vlastně nevím

k čemu je budoucnost, když nikdy nebude
jen jsoucno zůstává... přítomnost plyne
k čemu jsi, můj kdysi hýčkaný osude
jsou-li tvé cesty vždy nežli mé jiné?

odjel jsem od tebe... necítím zmar či žal
snad jen, že kameny padají z oken
boří se pomníky... prozřané od žížal
zůstává otisk jen spatřený okem

kam vítr povívá? domov či samota
jít pryč či zůstat tu... je mi to jedno
stejně se vzpomínka po čase zamotá
stejně zas červánky poránu zblednou

odcházím spokojen, přišel jsem, spatřil jsem
vítězit netřeba... nastává východ
slunce, jež neruší... bez libry na zítřek
nikdy přec nebude... včerejší ticho

zaplatil mi pivo a mluvil a mluvil
(den pak jsem zjistil, že byl štědrý večer)
chvíli jsem vnímal, chtělo se mi spát
vždyť to taky bylo někdy v prostřed noci
a pak jsem usnul

tím jsem se vzbudil
a pochopil jsem, že vůbec nebyl
pak jsem zase usnul a vzbudil se
a usnul a vzbudil se
a pak jsem zjistil, že mluví cizí řečí

a pořád moudrost a pravda a moudrost a pravda
(až se mi pak z toho chtělo zvracet)
a zas jsem usnul
a zas se probudil

A ráno bylo docela hezky
svítilo sluníčko
a po tom pánovi v bílém svetru nikde ani památky

VESMÍR CHRLÍ ZVRATY

Vesmír chrlí zvraty
Trhá bez záplaty
Vyčítá mi
(z ruky)
lásku
– bez záruky

*až opadá seschlé listí
vypláču si řasy z očí
potom zjistím: dál se točí
jen se vždycky zimou čistí*

vesmír ztrhal struny
změnil význam runy
přepsal
celé dějiny
nástroj
změnil v ruiny

*opadalo staré listí
přikrylo mi obě oči
svět se zřejmě pořád točí
jenom...
cože vlastně chtěl jsem zjistit?*

POSLEDNÍ OBRAZ

Poslední obraz jsem si nechal
ten hřbitov
pod okny domova
až nakonec

– potulný malíř
kreslí radši cizí
štětcem přivezeným z dalekého jihu
jen po pouliční bitce
vytáhne nůž
slavnostně ořeže tužku
velkolepě
zachytí tmavé skvrny na pozadí vycpaného šermíře
se slevou za pět Eur padesát –

má kresba hřbitova
původně z posledních, určená do nejhustších splínů
valí se z okna (s ostatníma vlaštovkama)
z kterého jsem nekreslil
... a v plivanci pod náčrtem se míší pivo s chutí
sušeného manga
posledního ovoce co zbylo z vandru kde pouliční umělec
zíral radši na cizí

Ač z oken domova...
... jde to nebo ne?

MUŽ V BÍLÉM SVETRU

Neznámý muž mi vstoupil včera do snu
měl bílý svetr a kalhoty z manšestru
a pořád říkal trošku divné věty
a byla v tom moudrost a pravda
moudrost a pravda
a moudrost a pravda pořád dokola
až se mi pak z toho chtělo zvracet

Tomáš Řezníček

• • •

Těžko bude se mi těžko
nad balkóny
s jiříčkami chrousty
mraky nad myslí

jak lítaj plujou
je jich tolik
když je to na dlaň
lhát si svoje

a zase...
jen svý

PROZŘENÍ

tak tedy v paneláku
to na co jsi celá léta čekal
každý den
pod kůži vstřebán
hulákání pod balkóny
výtah co výtah
člověk co smrad
na dožití staří psi
ochcáno a omatláno
zpřevracené kontejnery
soused hledá klíče
výtah co výtah pomyšlení
co člověk to smrad
to na co jsi dlouhá léta čekal
z panelů vile

jo tak tomu smekám

SEDÍM TADY

nad těmi básněmi
loupou hlavu
sladkost jak přichází noc
pár metrů tam a zpátky
chovám v dlani
příkusují

jestli potřebuješ být sám
půjdu třeba vozit...
aby s měl sám (na)sebe

čas si oddychnout
... ne nepotřebuji

sedím tady
nad těmi básněmi
hlavu plnou
syna ženy

TAM

kde je krásně
stále pokračuji
... začínám
a obtahuji
jak ti velcí bílí
ptáci co jakoby
kruhy opisují
než se snesou
mezi stromy
na úzký pruh řeky

• • •

tvůj krahujec
myslí na včerejší dny
a do hospody chodí
pořád hodně chlapů
zvláštní že i to první ustát
ze sudu v některý hospodě de
poprvý sem tady byl
se šupinama ve vlasech běhal
zelený elpička cizí řeč
a vyplašená mysl dospěls?
s nimi
mezi nimi
začalo se ztrájet
aniž tušils zdraví
nabírat kolikátej dech
a nerozpoznals smutek

• • •

no
přelítla kolem
počmáraná touha
vypadáš jinak
změněnej kluk
chodili jiný
hospoda je spláchla

nebo jejich nátna
pro ten jejich svět
takle málo ploužili se
až se urve...
rovnow v komín do hlíny
a kde je milost
na dně sklenice
kurva tady je díra jako kráva
po všech
a nebo smetí
smetí jen
jen smetí

• • •

tahle postel toho taky zažila
tenhle byt
a vůbec ty naše hlavy
vzlyky z bolestí nenávratna
aspoň tady vnímaného tak
a štěstí za který děkuješ stále
každý den se musíš starat o něj
jinak zmagoříš a zajdeš
a stejně klacky klouzavky tě čekaj
a ta směšná berle peněz
se kterými nechápu to zdá se líp
a pak třeba jedno vykročení
zpřevrácení rakovina auto
nebo něco nákej konec co já vím
a si v prdeli

Tomáš Řezníček (* 11. 7. 1969, Děčín) Bývalý zaměstnanec Českých drah. Vydal sbírky *Druhá strana* (s R. Fridrichem, 1994), *Ranžír přede mnou* (1999) a *Neprávem zvaný Kozodoj* (2005). Publikoval v almanachu Pant 1990–1995, v antologii *Od břehů k horám* (Votobia 2000), v časopisech Okruh, Psi víno, Pandora a Weles. Žije v Děčíně. Uveřejněné básně jsou ze sbírky připravované k vydání v nakladatelství Protis.

Hana Tomšů

SESTŘIČKA

Na rohu za školou dělí se tři kluci o cigáro.
Myslím na čas, kdys měla prsa
jako dva kopečky rýže ve školní jídelně,
kdy ses usmívala jenom z rozpaků,
protože jinak byla tvoje duše vážná.
Teď už ne, teď už je všechno jasnější,
jasnější a starší.

• • •

V kuchyni na lince
se občas objevili mravenci.
Dnes vysunuli zpoza skříně
barikádu z chlebových kůrek.
Napochodovali doprostřed pokoje,
a že prý odporný nemá smysl
a vyjednávat se nebude.
Balím si pomalu kufr.
Než si něco najdu, půjdu k tetičce.

MĚSÍČNÍ

Masarykovou třídou proudí davy každý den.
Tempo, dá se říct, pořád stejné.
Jen někdy, před úplníkem, asi je to tím,
všichni jsou najednou rychlejší.
Padají tašky, kotníky zvrnuté o dlažbu,
psi se škrťí na vodítku.
Turisté se rozpačitě usmívají.
Město si rozváže kravatu ulic.
Nadechně se a vydechně.

RÁNO

Myslím si pokaždé,
že tenhle chlap
bude už konečně stát za to,
ale pak ráno
vidím pořád ty samý trenky.

ROSTLINNÁ II.

Varíme doma z listí.
 Hlavu mám horkou a těžkou,
 vzduchem se točí zelené spirály,
 pokrývají místnost pralesní mlhou.
 Hliněnou sošku s šibalským úsměvem,
 zděděnou po tetě z Afriky,
 obtáčí proud husté páry.
 Jakoby v ní přece bylo něco,
 čemu jsme se dosud jenom smáli.

• • •

Místo oveček dnes počítáme kamiony,
 nebo vagony nočního vlaku, v domku u trati,
 polena v cirkulárce,
 když soused začne s prací v sedm ráno.
 A vzdechy Marie od vedle,
 než jí manžel zacpe pusu trenýrkama.
 Ona při tom nikdy nedokáže držet hubu.

• • •

Tvůj dopis hodí se teď
 jen na seznam nákupů.
 Z jedné strany: Jsem tu s Tebou
 z druhé: mléko, pivo, půlku chleba.
 Na pár dní to stačí. Pro jednoho.
 Propisuji tvoje písmo
 a naše znaky dělí jen slabá vrstva papíru.
 Jako by ani nebyla,
 ale slova jsou pak nečitelná.

• • •

Koupili jsme si domů slona,
 protože prázdno v našem pokoji
 bylo tak obrovské, že ho mohl zaplnit
 jenom sloní zadek.

A pořád táhne od oken...
 „Pořídíme si ještě pár veverek.“
 Řekl jsi na odchodu.

Radovan Brenkus

RAZ PRÍDE HMLA

ROZPLYNUTÉ A ZABUDNUTÉ

Vstaň z mŕtvych, konkubína satana
 rozbitá v priestore na častice.
 Zo zraku ti srší dieťa, opantávajúci úsmev.
 I výčitka, čo sa chystá kohosi
 slastne pošliapať. So zápachom hriechu.
 Vnoriť tak pery do oblín
 a špičkou jazyka, hoci by sa bránila,
 dotknúť sa päty ich dna, ale...

Mimo starej fotografie
 si zanechala vŕť farebného lístia,
 v ktorom sa rozfúkli hriechy,
 a čím viac bledneš na papieri,
 tým viac sa vietor stáva vetrom.

STENANIE A STONKANIE

Klietka plná toho, čo nesmieš
 a urobiš pod sklopenými viečkami.
 V najspodnejších temných hľbkach
 otvorená nárazom o niečo mŕtve.
 A nič, ani čosi nazeleno živé.
 Snívam spoza mreží.

Krá–krá–krá, kráka krásavica:
 ani stena nie, ani stonka nie.

Z vaginálnych sťahov priestoru,
 odkiaľ z klietky tečie čas,
 čudným pochodom vychádza zástup
 zronených, ktorým sa sníva to isté.

CHUŤ NA SAMOVRAŽDU?

Vy úbohí, ktorí zhnižete,
 a neostane ani hlušina. Nič horšie
 ako to, že netušíte o zahodení lopaty
 a udupávaní zeme, aby hraby vyklíčili
 na stromy. Mám z vás kostenú posteľ.
 Na nej sa topím v močiari,
 v obludných slzách ma dusia
 vaše zlovestné svety. Zobudte sa!

Veď patria detstvu, čo sa rozhodlo umrieť
už v matke. K sebazabitiu stačí vánok,
aby sa pod tiažou vtáčieho pierka
zrútil najpevnejší most do hrobov,
ktoré nevedia, kde sa končia.

ZHADZOVANIE HNIEZD

Získame, čo je neskôr.

Rozfúknutie popola vetrom.

Bezoblačno do mŕtva:
večer našli vyschnuté kvety
pod krížmi otočenými naopak.

Vtáci sa kropia semenom.

Nepátraj po mne vo vetre,
keď budeš plakať,
zmiznutím sa objavím v tebe.

SPÁNOK A SMRŤ

Slečna sediaca na peľasti
ta pohladí, hned ako sa zobudíš.
Nikdy predtým si ju nevidel,
ale akoby odjakživa
bola tvoja. Nechápeš,
neprítomne vyvališ oči
a nevieš, kto je
a odkiaľ sa zjavila.
Prekvapí, vyrazí dych,
ako keď drsná pobehlička
nečakane znežnie.
Vtom zaspíš, bojíš sa zobudiť,
lebo čo ak tam pri tebe
už život nebude.

ZLATÁ SOCHA

Potáca sa tvárou vesmíru.
Z hrude trčia krvácajúce telá.
Po lícach sa rinú slzy.

Uhoľnaté temno omamuje slnko,
zrúti sa do slaných záplav
po prasknutí hlavy.

Jej bezhlavý tieň rozbitej tváre
zostúpi k mokrým chodidlám
opitej večnosti. Na ohnivý oltár.
V ďalšom chladnom chráme
namiesto holubov
bude znova kŕmiť potkany.

TROPICKÝ PRIEVAN

Žeravá pahreba bez ohňa
a ty – sivý popol hore.
Odviaty horúcim výdychom.
Odfúknutí prízrakom vánku
splývame, ležíš na mne.
Vtíkaním do viečok.
Kde je tvoja ozvena na pohladenie?
Mŕtvy vzdych zavial tmou,
kde som zhasol, a nič teplé
nás nehreje, ani my.

Ležíš na mne, splývame.
V druhej rakve na mojom veku.

KLESANIE DO PRIEPASTI

Raz príde hmla, dojem zrodu
s našou striekajúcou podobou,
človeka zmetie jeho ruka v sklenom oku.
Dáma v čiernom, v klobúku so závojom.

S nirvánou až po vybesnení tiel
prichádzza pravá viera. S mincami na očiach.
Urodzená ti tam hodí bielu ružu.

A tak tranzujme do bezvedomia,
lebo týmto pohrebňím gestom,
ked rozkoš isto splynie s umieraním,
sa na koncente vyplače všetko.

Radovan Brenkus (* 1974, Bardějov) Kontroverzní spisovateľ mladší generácie, tvorca poetické vlny nové gotiky. Vystudoval matematiku a fyziku na Přírodovedecké fakultě Univerzity P. J. Šafárika. Pracoval ako pedagog, pozdĺž v Ústavu experimentálnej fyziky Slovenskej akademie vied. Založil vydavatelstvá Pectus, jehož je rediteľom. Je redaktorem literárneho časopisu Dotyky, venuje sa literárni kritice. Svoji tvorbu prezentuje ve Slovenském rozhlasu, publikuje časopisecky na Slovensku (Slovenské pohľady, Literárny týždenník, Dotyky, Rak, Knižná revue) a v zahraničí (Psí víno, Tvar, Dobrá adresa, Nádvislocze, Nasz Dom, Akant, Gazeta Kulturalna, White Eagle, Literaturna Ukraina). Časť jeho tvorby bola preložena do angličtiny, polštiny, ruštiny, ukrajinskiny a bulharštiny. Knižný debutoval v roku 1997 básnickou súbrukou *Pochod mŕtvych*, poté vydal súbruky *Rekviem v prachu* (2002) a *Romanca s blúdičkom* (2005). V roku 2005 mu vyšla kniha povídek *Návraty pekla*.

Stanislav Oliva

VLAKY

Máma vždycky říkala že bez nich neusne
že ten zvuk potřebuje...

taky sem je měl rád
ty nákladní s uhlím – protože byly nejdelší
a cibuláky s pískem a vápnem
ty se mě nejvíc líbily
– nalepený na voknech
pozdě večer o nedělích nejvíc
kdy děti nerady usínaj
sme s bráhamu hádali kerejpak se vynoří za lesíkem
já sázel skoro dycky na nákladní
bráchové na osobáky nebo na pantáky

a pod most železnej sme s klukama často chodili
ten hluk byl euforickej
a taky se tam v okolí dost šukalo
já měl tehdá tvář posetou uhramu
a v duchu si říkal že si asi nikdy nezašukám
protože mi doktor řek že mi zmizej ve třiceti
a holky po mně tehdá příliš nešílely
bylo mi dvanáct... nebo třináct!?

pak na střední sem začal vlakama jezdit častějc
na výlety
jen tak...
dycky když jsme někam jeli se třídou
(nejlepší to bylo na Slovensko
protože to bylo nejdál)
sem půlku cesty prostál u okýnka
kluci hráli karty
holky za mnou po jedný chodily
a povídaly mi jak sem jinej
takovej romantickej
– a já jim povídral básničky
a ved takový ty kecy vo mizejících kolejích
a ony pak šli zpátky za klukama
za jinačí zábavou
a já měl tehdá furt ten ksicht posetej téma pupenama
a penicilínová mast na noc
nebyla zrovna to nejlepší afrodisiakum
bylo mi šestnáct... nebo sedmnáct!?

po škole
to už měli všichni kluci ze třídy řidičák
sem si řek že já ho nikdy mít nebudu
že budu jezdit jenom vlakama

a tak sem je měl rád
že sem si kolikrát jen tak sednul do osobáku a jel
kamkoliv...
a taky sem začal jezdit za Petrou do Český Třebový
byla překrásná
já měl sice furt hubu jak struhadlo
ale ona povídala že jí to nevadí
byla tak překrásná
že když sme šli spolu tak mnozí nechápali –
jenže já to tehdá vůbec neuměl
a Petra mě tak moc vzrušovala
že to se mou nestálo ani za svlíknutí
a po třetím pokusu mi řekla
až se to naučím, ať přijedu...
a já sed na vlak
a jel...
a v hlavě mi bušilo
„Heleď, mám teď jednoho ženáče a ten to dělá bez gumy
a vydrží jak dlouho chce...“
a tak sem jel...

asi po roce
sem potkal Pavlínku
a začal za ní jezdit do Brna
to byla cesta –
výluka v Blansku
tři hodiny žádná doba
sem si s téma růžema připadal jak rytíř
dorazil sem na kolej
a Pavlínka mi celá vyděšená pověděla
že zas dneska nemá čas
ať přijdu ráno
a tak sem se kolikrát procházel Brnem
až do rána
a pak sme spolu s Pavlínkou lezli po stromech
a opěvovali krásu fontán
a když jsem do ní vklouzl
i s gumou
najednou si po chvíli uvědomila
že já přece nejsem na tohle
ale na dopisy
a na básničky
a na objímaní stromů
a jel sem...
bylo mi asi dvacet!?

na pardubickým nádraží
sem měl druhé domov
vlaky sem chodil jenom poslouchat
s lahváčem na druhém nástupišti
občas sem si sed
a jel pár set metrů do Rosic...

... no a pak sem potkal svou budoucí ženu
oženil se
přestěhoval se daleko od nádraží
a udělal si řidičák
bylo mi dvacet pět

CHODNÍKY

Je po lijáku...
chodník načichlý smrtí dešťovek
– ne každej se jím zavděčí dětskou lítostí –
už je zase připravené krásou svých jizev na velikou hru
– jdu mezi prvními
zelenou aktovku se samolepkou Hotel Vysočina
Chotěboř na zádech...
... u hasičský nádrže před školou už to vře
mám jen malej řetízek – pár nicotných neprůsvitných
céček
plebejec mezi šlechtou
hraju jen na malý jizvě
daří se mi
dneska musím vyhrát
chci to taky kolem krku
daří se mi!
ještě pár
a pudu k nim
k hrdinům z vosmičky který jsou vověšený v několika
řadách –
dopnul jsem to
můžu si dovolit je vyzvat
koukaj na mě jako na karikaturu Krista
mám to dopnutý že skoro nedejchám –
byl tam i Ruml Neporazitelný
chvíli jsem bojoval
zůstalo mi hovno
úplně mě oškubali
a v těch jejich bandalírech to ani poznat nebylo
a já byl smutnej
chtělo se mi brečet
– ne každej má ale pochopení pro dětskou lítost –
a tak jsem přál téměř hajzlům
aby jim to školník Houska u vchodu z těch panských
krků strhal
dělal to často starej rohovník
jenže posledně v tlačenici šáh Vojířovi na fosforový...
v tom davu u vchodu se jedna pěst ztratí jako nic
musel si vzpomenout na svý horší mače
určitě jim to nestrhne
nestrh!
– doma mám už posledního angličáka nejhezčího
zkusím to za dvacet

to by už dalo i na velkou jizvu...
– jdu po chodníku v Cannes
samá dlaň
(největší měl Jean Marais)
jdu s Pavlínkou
a připadám si na tom podivném chodníku plným rukou
jako velkej světoběžník
padesát mařen v kapse
nejhezčí holku zájezdu vedle sebe
a karosa zaparkovaná široko daleko...
– vracím se od Psa
je pozdě večer
chodník domů mám vrostlej do chodidel
a listí ulhaný mě nezmate
odskočil jsem si k lampě
proboha!
cosi mi zakňučelo pod botou
srncí pinč
těžko se zdvívá
utíkám
pánička nevidět
jo sejít z cesty maličkej to se nevyplácí
každej chodník někam vede
dneska už jsou fešný bez jizev se zámkovou dlažbou
místo dešťovek žvejkačky...
– pokuřuju v koupelně z otevřenýho okna
v novém domově
po chodníku přes silnici se potáci soused
nezná jinej... než těch sto metrů
„Dal jsem tří!!!“ křičí na mě opřenej o kaštan –
a já mu samozřejmě nevěřím
stejně jako nevěřím tomu
že by mi Ruml někdy vrátil toho angličáka
nebo že by tam před školou
ještě dneska
zela velká jizva

LÁDÍK Z CHALUPY

Ládik z chalupy umřel!
bylo mu čtyřicet
doktoři mu dávali míň...

porod se nepoved –
dítě šlo zadečkem napřed
klešť...
přidušení...
... Ládik se taktak narodil

je toho tolik
tolik...

ale jediné co napíšu je vítr –
 Ládik si jako děcko
 hrával na vítr
 postavil se ke stromu
 a třásl s ním
 nejdřív málo – to byl vánek
 pak víc... víc
 a byla vichřice
 slabé stromky ohýbal až k zemi nebo jezlámal
 byl vítr...

když nebyl strom – nosil v ruce větev
 a máchal jí nad hlavou
 aby vítr všichni slyšeli...

brzo mu ale pravá ruka začala odumírat
 řezali mu ji na několikrát
 až mu zůstala jen díra u lopatky...

Ládik byl ze čtyř dětí
 a ze všech nejvíce musel pracovat
 i s jednou rukou
 dřel jako mezek
 a větru ubývalo
 až se ztratil

vlastní krev je mnohdy horší
 než ta cizí

– dnes svítí slunce
 a fouká vítr
 co hladí tváře

ŽE MAJ CHLAPI RÁDI SAMOTU...

Je smutný sedět sám v hospodě
 Marek je v lázních neslouží mu páter
 sedím sám v hospodě pod Domem hudby
 do který chodí filharmonici a ti z konzervatoře
 muzikanti v kvádrach
 holkám kouká půlka zad
 dívám se na velkou televizi
 ve který bruslí černej krasobruslař
 snaží se ale moc mu to nejde
 dvakrát upad
 taky bude smutnej
 z vedlejšího stolku na mě upřeně civí taková kudrnatá
 co ten tady dělá – musí si říkat
 oblek nemá
 ani pouzdro na housle
 asi se jí líbím

mně to ale nedělá dobře
 kdybych hodil korunou padla by mi panna
 sedí tam čtyři s jedním klukem
 chytřej
 moudrej
 podle futrálu hraje nejspíš na čelo
 „Chlapi maj rádi samotu“ povídá
 dřív než přešel na smrt...
 – je smutný sedět sám v hospodě
 kdysi mě to i bavilo
 zarostlej vlasatej
 v semišáku
 to jsem dejval borec...
 stačily tři akordy
 propiska od servírky
 a na táckách zdá se bylo taky více místa
 ale dneska...
 ke každému pivu jeden krasobruslař
 ten druhý byl lepší upad jenom jednou
 že maj chlapi rádi samotu?!
 bylo mu asi šestnáct

LEVOČSKÁ

Vyjízděli jsme brzy ráno
 Emběčko k prasknutí
 máma měla pod nohami vždycky krabici s perníkama
 vzadu jsme seděli čtyři
 já a starší brácha u oken
 mladší brácha babičce na klíně
 máma s tátou se vždycky hádali až do Moravský
 Třebový
 co všechno zapomněli
 – někdy až do Olomouce
 my s bráchama počítali trabanty
 ale jen ty dederónský
 zelenej byl za tři body
 babička mlčela a těšila se na přestávku
 dlouho jsem si říkal jak to mohla vydržet
 – cesta byla dlouhá
 Trabanty jsme většinou přestali počítat pod Strečnem
 a když se objevily levočský kostely bylo už v autě ticho

v Levoči jsme bydleli v pronájmu v cikánský ulici u
 jednoho z těch kostelů
 „Á... Pardubice sú tuná...“ vítal nás soused Koki
 dobréj cigán
 naučil mě žvejkat smůlu
 krást na šroťáku
 a trochu cigánštiny
 byl asi o pět roků starší

a hrozně šikovnej
 táta mu umřel brzo a tak musel sám dostavět barák
 do školy chodil propadat
 ale barák mu rost
 dostavěl ho když mu bylo třináct
 miloval Sandokana
 co si pamatuju tričko s jeho obrázkem nesundal
 chodil jsem s ním hrát na Šišplac fotbal
 to byla jeho druhá vášeň
 hrál jako Maradona ale v Levoči byl zakopaný...
 co je s ním dneska?

s klukama východnárskejma to bylo taky dobrý
 Jaro a Palo z Košíc tam jezdili k babičce na prázdniny
 prdele jsme užili
 kdybych to měl všecko napsat
 už by to nebyla báseň
 nejradší jsme hráli karty
 a blbli u chrámů
 dodneška si pamatuju zápach jejich mokrejch zdí
 dovnitř jsem nechodil
 ani táta ani bráchoré
 jen máma s babičkou
 v neděli ráno nás tam moc rádi neměli pohany český
 ale kolem oběda už to bylo dobrý
 to už jsme si zas hráli...

měl jsem Levoču rád
 ty lidi s kterýma jsem se tam setkal
 celý to město
 – babička ho ale milovala
 proto v autě nefřukala
 vždycky byla smutná když jsme se vraceли do Pardubic
 nezvykla si ani za třicet let
 když umřela
 přijeli její příbuzní
 – při farářově projevu jsem neplakal
 ale jak spustili raketu do země
 a už Fero vytáhl z kapsy igeliták s Levočskou hlínou
 kterou pak nasypal na víko
 normálně jsem se rozbulil
 protože teprve teď jsem pořádně pochopil
 že i kdyby byla Levoča o tisíc kilometrů dál
 babička by to s bráhou na klíně určitě taky vydržela

MARIÁN

Na červený ukrajině uháněl Marián – debil
 a zdravil každého koho potkal
 lidi ho znali
 a tak ho taky zdravili

jednou když jsem vynášel smetí
 vybať na mě Marián z popelnice
 sháněl oblečení jídlo a hračky
 dal jsem mu pornočasopis kterej už mě přestal bavit
 Marián mi poděkoval a pokračoval v hledání něčeho
 užitečnějšího
 pamatuju si – když jsem byl malej
 hrál jsem si s ním párkárat:
 „Mariáne! žijem v Rusku Československu nebo
 v Argentíně?“
 „V Argentíně!!!“ odpověděl
 pamatoval si vždycky to poslední

jednou mu sigrí namazali chleba hovnem
 nesežral jim to
 pitomečci nevěděli že mu za to musej dát aspoň gumové
 balón
 aby si moh jít zakopat na velký fotbalový hřiště
 kde hráli jeho bozi okresní přebor

málokdo věděl kolik je Mariánovi roků
 málokdo věděl odkud se ten veselý debil vyloup

jednou vyhrabal z popelnice polozlomenou brankářku
 chtěl si s náma zahrát hokej
 postavili jsme ho do brány
 a páliли to do něj tenisákama i pukama
 jinej by uhnul – Marián ne!
 nechal se skoro rozsakrovat
 a ještě se u toho skvěle bavil

dneska už nechytá

dneska už tu možná není
 ta dobrá duše za hračku a za přízeň
 věrná jako pes

dlouho jsem ho neviděl

třeba už jezdí na tý svý ukrajině Pantátovi po dvorku
 myslím že i tam mu pozdrav vrátěj...

Petr Čermáček

DAVITINA HARFA
(*Chaimu Potokovi*)

Volavky skryté za prádlem
natahují krční poutka
k šnůrám dveřní harfy.

Tvrda četba –
až ani nit
z věcné naděje.
Jen náznak příze
bez osnovy:
Že někde je,
i kdyby nebyl.

POLETÍ

Probudiš se,
šatník ulice rozevřený,
modř vymylená
v mariánský svátek.
Na zdi žitný stín.
Přízemní mráz
v opuštěných plánech.

Vodítkem proti srsti –
muž sotva drží řeč
s popílkem cigaret.

• • •
(*Pedro Almodóvarovi*)

Mluv s ní.
Jakkoliv.
Hlavně mluv.

Rozpoznej, vtiskni,
obracej se, vyprávěj.

I když slova *nikdy* nezůstanou,
potřebujete mít řeč.
V sobě, mezi sebou,
třebas *rybí* zpěv.

Mluv s ní.

POLEDNE

horkem batolen
ve spáncích budov
údiv světla, úkrok stínu

na obzoru
hmatný vzduch nad polem:
obrátit netečnost
stát se
skřivanem
ze zvyku promodrat
středem oblohy
cherubín sebeklam
ještě na jazyku

STĚHOVÁNÍ

v opouštěném bytě
jen obrys věcí
zapadlé nebe

nechme to tak
bez úklidu

pojdme za světlem
višňových zavařenin

• • •

z únavy zvon:
k nepravdivým snům
nepravdiví my

z únavy lom:
vytěžit se
k okrajům

i za tmy
pro sebe najít slova:
trámoví z cedru
prozezanou révu

• • •

v okně se převrací
pramice jabloní
Anna hledá popeláře

kuchyně slabne
v rohu u kanape
paměť těká:
tam a sem

likérník očí
jihne a sládne
dočkán, doplněn

ŠTĚDRÝ DEN

Ráno
se solí k tichu stop.

V poledne
v čočkové polévce
topinky nadějných slov.
Merkur? *Vláčky a koleje?*

Navečer
na okně otlačky –
od peří, od loje.
OŘECHOV

Nikdy dost světla –
květnice ledu
kolem rámů,

Zamrzla studna,
v hadrách psí třas.

Plaváček plánů
u bílých rtů vrat.

Za nehty psacího stolu
sen, srůst, strach:
třít srdce
liščím ohonem,
naplnit misky vah.

Petr Čermáček (* 1972, Choceň) Básník a výtvarník, redaktor revue *Weles*. Žije v Brně. Kromě několika soukromých tisků vydal knižně básnické sbírky *Drkotání větví* (Host, Brno 1998), *V průsečíku ryb* (Host, Brno 2002), *Mezi rezedami* (Sursum, Tišnov 2005) a *Rozhovory běloby* (Host, Brno 2006). Jeho verše byly přeloženy do polštiny (časopisy *Pobocza*, *Arkadia*). Uvedené básně jsou z připravované sbírky *Linea nigra*, která by měla v první půlce letošního roku vyjít v nakladatelství Protis.

Karel Tomek

TRÁVA POD BOSÝMA NOHAMA

Směje se
když jí pokládám do trávy
je krásná
ví co se stane
já ne

SETKÁNÍ

Křížem polem
postava čarodivá pomalu se bere,
pole je velké,
vítr hroudy deštěm rozbíjí.

Proti jde kůň,
oko mžiká vypoulené,
brach neví ten,
co není, co je sen.

PROBLÉMY OBCHODNÍKA S REALITAMI

Neexistuje žádná realita.
Existuje jedna realita.
Existuje nekonečné množství realit.

DŮM V DÁLCE

Volám.
Jdu za svým hlasem
úvozem, je podzim.
Na jeřabinách jen tu a tam lístek,
šarlatové skvrny cvrklých bobulí,
trsly ospalých zmijí v tarasu,
oblohou letí ptáci, jinak je ticho.
Šero zatím jen tuším.
Zvedá se vítr,
pomalu, pomalu
pohybuje stíny šedých linek větví.
Všude jako by smutek.
V dálce dům.

VĚTY

Za horou řeka
Čeká na moje oči
Plyne
Pták letí
Jdu za ním
Vidím řeku
Je to jako sen
Jednou, dvakrát, třikrát
Vstupuji do stejné řeky
Čas není
Andělé se smějí
Je dobře, že mají veselou náladu

LABUTĚ

Holý je strom a sněží,
vločky padají korunou,
oblohou s kříkem potáčí se labuť,
mračna děravá se rvou.

Zsinalý měsíc
chvílkama zjeví se,
pod skalou na hromádce peří
vyhaslé oko zavýskne.

V NEMILOSTI

(podle obrazu Karla Tomana)

Jde šašek
červený klobouk roztržený
krok co krok
cinkne rolnička poslední
Na tváři biče šleh
v očích strach
v srdci smích
Hrad na kopci se chvěje
les černá
vítr víří sníh

Jan Sojka**MŮJ OTEC**

můj otec rád pije
i já rád piju

můj otec často rozumuje
stejně jako já

otec
když pije víc dnů
uráží mou matku
já jen jeho

KAZAŇ 89

nad zemí podzim
do kopce dech

bude pršet, řekla
a chytla mě za ruku
jako bych mohl dešti zabránit

na zemi my
na kopci on

český Děvín
s ruskými nápisy

CHLÉB A VODA

spěchá domů
aby sám sebe
nezmeškal u stolu

venku hrají stromy
podle větrných not
uvnitř se čeká na povel

než usedne
chléb zmékne
a voda zazurčí

NAPOSLEDY

půl odpoledne pryč
a ty nic

i den tě předběhl
tvé plány pojala za své

odchází vstříc večeru
zatímco ty ležíš

a říkáš
dnes naposledy zůstanu

NEŽ JSEM PŘIŠEL

zimní spánek bývá nesmlouvavý

uhýbá času
a v proudu snů
mě vrací tam

kde jsem byl
než jsem přišel sem

JAK TO BYLO

už nevím
jak to přesně bylo

znuděné slunce
leželo v mracích
zpocený sníh
se plazil pod kopcem

tamhle na rozcestí
se rozejdemě

možná jsem to řekl já
možná ty

BYLO BY ODVÁŽNÉ

pozorují svou zbabělost

nosí mou tvář
a neuhýbá

bylo by odvážné
donutit ji uhnout

ale jak ji znám
ucukne stejně jako já

MÁM

jen dvě oči
a mám vše vidět?

jen pář rukou
a vše mám unést?

jen jedna ústa
na tolik slov
jediné srdce
na tolik lásky?

a na tohle všechno
tak málo času

Jan Sojka (* 1973, Plzeň) Vydal sbírky poezie *Jazyk nad vodou* (Křivule, Plzeň 2001), *Prostříhy* (spolu s D. Charvátem a P. Šimonem, Křivule, bibliof., Plzeň 2004). Za sbírku *Směr spánku* (Weles, Brno 2006) je laureátem Ceny Bohumila Polana pro rok 2006. Rovněž vydal prózy *Podzimní lidé* (Votobia, Olomouc 2006) a *Rok bez února* (Paseka, Praha 2007). Žije a pracuje v Plzni.

Loch Ness, 1996

Mimikry, 2003

Školní výlet, 1998

PŘEKLADY / ANTONÍN MAREŠ

Wolf Wondratschek

MUŽI A ŽENY. BÁSNĚ/PÍSNĚ III

TAK JSEM SE STAL VELKÝM

Tenkrát jsem si z toho žádnou hlavu nedělal.
 Když pršelo, myslel jsem, teď prší
 na celém světě. Při bezvětří jsem si myslel,
 teď budou padat letadla a jabka.
 Při sbírání jablek jsem viděl prdel své tety
 a myslel si, teď půjdeš do blázince.
 Seděl v lese, nenáviděl všechny květiny
 a chtěl zestárnout.
 Četl jsem jen knihy, kterým jsem nerozuměl.
 Nebyl jsem vyšší pasu kovboje,
 když jsem cosi pocitoval, myslel na lásku
 a udělal si to rukou,
 poprvé.
 Bolelo to.
 Ze snění jsem dostal krvácení z nosu.
 Vtipkoval jsem, sral bokem
 a nedělní boty si okopal na fotbale.
 To bylo tenkrát za časů, kdy ještě žili frajeři hladu.
 Znenadání se mi zachytělo bezdůvodně zemřít,
 hledal v hlavě pář rukou,
 abych frajerovi hladu mohl potřást rukou;
 tenkrát jsem byl vážně romantický,
 posedával v lese, nenáviděl všechny květiny
 a chtěl se stát básníkem –
 Ale nic z toho nebylo.

PRÁZDNÉ PIVNÍ ZAHRADY

Zde se sedávalo už
 za jiných časů barbarství
 u piva a
 světových dějin.

Teď prší.

Stoly a židle postávají
 a mají cenu věčnosti.

Bouřka odpovídá vzdechům
 spokojených.

Přestání světa
 nepřestává.

Ticho táhne do hor
 a mniší chodí po cestách,
 jako by šlo o procesí.

DVA MILENCI

Ve Veroně neměli vypínače,
 je mi líto.

Romeo se flákal s Hamletem,
 Tvá stehna přitom nehrála
 žádnou roli.

Tvůj úsměv, o století později,
 tento úsměv na rozloučenou,
 já vím, platí
 všem mužům.

Nechce už dále lhát,
 je to navždy.

Tvá noha mne opouští.
 Už teď to nejkrásněji bolí
 při vzpomínce.

Přihlížím tvému odchodu
 a ještě jednou tě miluji,
 krvácím nezranitelný a
 báječně staromódní,

celými epochami lidského utrpení
 procházím

na cestě k nejbližší
 telefonní budce.

BOCA DI TOMATLAN, MEX.

Takový východ slunce ať někdo zkusí popsat,
 kdo střízlivý a nikdy ho ještě neviděl.
 Stál jsem na autobusové zastávce,
 líbal prdy mužů,
 viděl smát se staré ženy
 a autobus nepřijel.

Bohem zapomenutý flek
a lidi se modlí.

Moře, pár chatrčí, hudba z rádia,
šoustající psi. Všechno tak daleko,
i ta holka, co
jde kolem.

A já postával a měl v hlavě kraviny
jako »To všechno mají v ruce Američané«
nebo »Mají opravdu všichni Mexikáni
pohlavní choroby?« Kraviny při pohledu
na starého muže, jenž se blížil po silnici,
s mačetou, bosý, děravý slamák,
s obličejem, který nebyl vidět
a který se usmíval.

Ženy přicházely od moře, aby ve městě
nakoupily ryby.

Velké těžké nákladáky
se valily směrem na Los Angeles.
A já čekal a zvažoval,
že tady nám přepustilo soužení věčnost
a postával
a pozoroval vycházet slunko
tohoto světa.

VOLOVINY & MONA LISA

Báječně němí postávají lidé.
Ona se usmívá. Nikdo se neusmívá zpět.
Stojí přibližně stejně jako velká fabrika.
Vlastně se ani neví, zdali se usmívá.
Je pod proudem.
Co se stane, až jednoho dne
se přestane usmívat?
Spustí se poplašné zařízení?
Vyhodí ředitele?
Budou se smát všichni?

CO NEJHLOUBĚJI SPADNE, SPADNE NA DNO

Králové padají z trůnu, dvornímu šaškovi k nohám.
Žádný vtip nás nezachrání a žádná pravda se nikdy
nestane.

Tak vraťme se zpátky ke snům,
jež spát nás nenechají, do magnetického pole
temna,

kde dobití setrvávají
a zoufalí vyjednávají své spasení
a kde nás nebude rušit žádné nebe.

Všechna města nejsou dnes v noci nic
a každá vražda zase zbytečně.
Kdo už chce taky znát pravdu?
Unavený jsem a padám pět set metrů hluboko
do postele.

Technika to už zvládne,
z hrsti bahna udělat něco ještě horšího
než nového člověka.

RUSKA

Všechny ženy byly Rusky,
přes Cařihrad do Paříže přišlé,
v černých kožiších,
vyrůstaly trojjazyčně,
v nervózním stáří
žrádlo pro starší pány,
které po řadě nešťastnými
učinily, mimo sezónu
v mořských lázních u Atlantiku
nebo v Paříži, v temných chudobných
pokojích, jejichž závěsy vždy
zatažené byly ze strachu
z revoluce.

Car byl mrtvý. Život
byl mrtvý. Tak přijízděly
na nádraží.

ÚSMĚV

Máme červenou,
čekáme na zelenou?

motory čekají,
lidi čekají,

já čekám
a ona čeká taky,

já jsem muž
ona je žena,

myslím, že úsměv by nenaznačil nic,
příjemný by však byl,

ona se však dívá jinam
vzduchem směrem dopředu,
a nenávidí mě, protože jsem muž,
protože je odpoledne,
a jinak nic.

„Známe se?“

Ne.

„Co chce ten chlap?“

Nic.

Myslím, že máme na sebe čas,
trošku, pár sekund do zelené.

Myslí, že chci vidět její nohy,
ale dveře auta jsou z plechu,
i v kapitalismu.

Mohla by urvat zpětné zrcátko
nebo proslápnout plyn až do středu zeměkoule,
kde by to bylo lhostejné,
muž nebo žena,
den nebo noc,
červená nebo zelená.

Na žlutou se rozjízdí,
jako by chtěla zajet ulici.

Co asi, myslím si,
jsme udělali všichni společně špatně,
naši rodiče, naši předkové?
Naše opice?
Co se stalo s dějinami,
z naší budoucnosti?
A že jen ženy nohy mají,
co já za to můžu?

Tady by mohla báseň končit.

Na dalším semaforu je to zas muž,
který mne má za ženu
nebo za blázna, protože
se opět zase na krátký
okamžik usmívám.
A když parkuji své auto,
počítá mince, co
strkám do parkovaček, protože v novinách
hledají kohosi, po němž ani stopy není.
Třeba bude stát později, doma,
muž před dveřmi a řekne

„Vy jste pan Wondratschek?“
a já řeknu „Co je?“
a on řekne „Stůj, ani se nehni!“

A v noci ve snu, říkám si,
mě pak vezmou do vazby,
ta žena,
ten muž,
ti rodiče,
ti předkové a
ty opice.

MUŽI A ŽENY

Ženy, které jsem potkal, potřebovaly muže.
Potkal jsem muže, kteří potřebovali ženy.
Ovšem ženy byly samotné
a muži byli osamělí.
Občas to klaplo.
Občas to dokonce klaplo bez alkoholu.
Občas se jich pár smálo a milovalo navzájem
nějaký čas, jednu noc nebo rok.
Ale v sedmém nebi jen Rusové
a Američani.
Viděl jsem mrtvé vítěze,
nalíčené propadáky,
zoufalce, beznadějně,
sebevrahý.

Viděl jsem muže a ženy.
Viděl jsem ženy čekat na lásku
a muže čekat na ženy.
Viděl jsem muže a ženy hledat člověka
s pohlavním ústrojím jiným než
jsou pohlaví mužů a žen.
Potkával jsem muže a ženy,
kteří měli tento rozdíl za staromódní
a byli na cestě zpátky mutovat
s cizími hormony v těle
a hledali jiné pohádky než tu jednu,
jejíž podání sahá zpátky
až do ráje.

Ve všech anketách vítězí něžnost,
avšak něžné ženy, něžní muži,
k čemu by to bylo?

A muži byli něžní jen sami se sebou
ženy zůstaly ženami i v hlavě
a nestoudné pouze v myšlenkách,
stará story, starší než
staré milostné dopisy.

A muži – jsou ještě jací?
A ženy – kde jsou?

Jak se to má,
toto zvíře,
udělané z muže a ženy
a nenařzené?

Pár mužů mluví.
Pár žen rodí.
Oběti rodí se s řevem
a odsunuté k dalšímu žití a dalšímu umírání
v ozvěnách úděsu.
Je to hezká válka.
Brutální láska a romantické násilí
a ledově bouchá štěstí
do slunka.

Potkal jsem muže, co potřebovali ženy.
Ženy, které jsem potkal, potřebovaly muže.
Začátek a konec se opakují
jako mrtvá roční období.
Po každém milostném vztahu další vzpomínka
a zapomnění v patách,
jež nikdy nekončí.

A jednoho dne stojíme všichni pospolu
u baru nebo na zastávce
nebo u okna
a pijeme
čekáme
a padáme.

STARÉ CHYBY

Zase a zase ty stejné staré chyby,
pár hnusných návyků, hmotných
jak břicho pivaře,
směšné a smrtelné
a za noci, mezi měsícem, prázdnými lahvemi
a všemi těmi skutečně posledními cigaretami,
naložené do láku lehké hudby,
tvá lhostejnost, tvá zvědavost,
hrdost, žárlivost, věrnost,
celý ten slovník,
falešný a hloupý

jako tato hádka.
Neřve,
ona pouze MLUVÍ; a ty víš,
že ho milovala.

I příběh, který je ten tam,
trvá.
Příliš mnoho mužů,
přespíliž žen,
jednou to začne
a přestane a končí nanovo

novou hádkou.
Nic neříká,
řekne jen »Byl to muž!«
A ty řekneš »Chápu!«
A ona řekne »Chápeš?«
Bezpochyby chceš vědět,
jaký byl v posteli. Samozřejmě
neodpoví.
Márecht. Všechno je to směšné
a smrtelná a muži jsou kupa hoven
a vášeň vzácná věc.

Každý to ví,
ženy to vědí,
muži to vědí,
a každý z nich je sám.
Tak to může běžet celou noc,
ledaže by ti zbyla alespoň trocha rozumu.
Abys viděl hvězdy,
musíš jen zvednout hlavu.
Ale co jsou hvězdy, ráno ve čtyři,
když hledáš noru.
Nejsi jediný,
kdo ryje zeminu ve stojce.
Můžeš žrát rýži, každý den hrstku,
a jinak vdechovat a vydechovat než doposud.
Pár otázek zůstává
a ty staré chyby se opakují
za dalšími dveřmi.

Bože můj,
vždyť to baví,
nedokonalí jako báseň ze slov,
když marně zavíráme oči a líbáme cizí polibky
a chceme všechno vědět,
i lži, za které chce člověk být potrestán
jako děcko.

Pár starých chyb.
Každá hádka je ta poslední.
A cosi, co není,
je.

V JEDNÉ KOMUNISTICKÉ ZEMI

V koridoru hotelu
sedí muži u šachu.
Hrají osm hodin.
Pak jsou vystrídáni.
Přijdou jiní šachisté.

Dorazil jsem ze Západu
do Bukurešti a četl, co jsem chtěl číst,
studentům na univerzitě.
Líbilo se jim to,
mlčeli však
a neprojevili nijakou radost.
Stydí se, pravil jejich profesor.
Jsou chytré, řekl jsem si; kdyby se radovali,
mohli by se prozradit.
Jeden chtěl vědět, kdo mě pozval.
Druhý nevěděl, co přesně znamená výraz Selbstmord.
Jedné ženě se líbilo, že jsem ještě mladý.
Na dvoře cvičily mladé dívky v uniformách.
Naslouchal jsem zvuku jejich holínek
a vzpomněl si, po čem si zde olizují rty,
alespoň jednou pořádné porno,
Joyce například
nebo Analýzu snů od Freuda.

Existuje mnoho slov, která jsou zakázaná.
Témoto mlčí. Jsou to luxusní předměty,
nepřátelé, zapřísahlí, spiklenci a taneční mistři
v neklidných hlavách.

Muž,
co mne doprovázel,
musí napsat hlášení.
O mně?
Ne, o těch,
které jsem potkal.

Seděl jsem spolu se studenty.
Jedli zmrzlinu. Zmrzlina se jim rozpouštěla na jazyku.
Pili kávu. Po celou dobu nechodili spát.
Cigarety kouřili jako dárky.
O knihách mluvili s hlubokou úctou.
Mluvili o dějinách a proto
o příštích časech a vlastní
prospěšnosti.
»Onen Velký pořádek bude jednoho dne odplaven
a nahrazen nepořádkem našich srdcí.«
Tak uvažovali, když jsme
spolu posedávali.

»Máte ještě jiné věci?« zeptal se jeden z nich.
Nechápal jsem. »Jiné věci na vaše čtení« opakoval
a díval se na mne; a jelikož jsem pořád ještě nechápal,
řekl: »Jiné věci než ty oficiální?«
To jedno a to druhé.
Privátní a oficiální.
Báseň o přírodě, noční můra.
Ledovec, vidíš tři čtvrtiny.
Teď jsem pochopil, řekl »Ach tak!« a řekl pak: »Žádné
jiné věci nemám, četl jsem, co jsem chtěl.«
Podíval se na mne a řekl smutně »Ach tak.«
V našich pohledech se potkaly dva světy, vzdálené dvě
hodiny
od sebe letadlem.

Na všech plakátech stojí,
že rozvoj pokračuje.
BEZ DŮVĚRY, stojí tam, NELZE BUDOVAT
ŽÁDNOU BUDOUCNOST.
V důvěře, že nic netrvá věčně,
doufají.
V důvěře v pokrok
nedůvěřují žádnému plakátu.

Lidé pracují.
Navíc se jim říká proč.
Jenže oni si zacpou uši
a pracují.

Nesmí cestovat.
Nesmí se vrátit domů.
Formou člověka lze dokázat
existenci určitých špatných
lidských vlastností.

BAUDELAIRE NA MANHATTANU

Mám rád takové ty ženy,
které už nikdo nechce,
které jsou staré a vdané
a nikdy nijak zvlášť šťastné nebyly
a nikdy se nedopustily neodpustitelného hříchu,

osamělé ženy se společenskými povinnostmi,
romantické ženy s dospělými dětmi
a nalakovanými nehty,

ženy, kterou jsou opilé po jedné sklenici whisky
jako malé děti, které ještě nevědí
jak se dýchá při líbání;

mám to rád,
spodní prádlo
a Mozarta v rádiu
a kroky na chodbě

a způsob, jakým řeknou »Ty prase«
nebo »Ach Bože«.

Mám to rád,
ženy bez mužů,
manželky,
věrné ženy bez štěstí,
škaredé ženy v noční výhni svých přání,
které něco takového, bezvládné studem,
udělají jen jednou za život
a mají mne proto za básníka
světové literatury.

A to, že leží na podlaze,
tak pro to existuje později zaručeně
též staromódní vysvětlení.

Mám to rád,
chtějí zemřít a já
chci žít.

ALL YOU NEED IS LOVE

Každý to zná.

Slunce svítí,
auto troubí a děti
se hádají
o míč.

Jeden najízdí zuřivě do stromu,
jeden polkne prášky,
jeden na to jde na jisto
jako Hemingway.

Možná existují důvody,
možná taky ne.

Možná že to bude skutečně jednoho dne
přespříliš komplikované,
přemýšlet o životě,
posedávat a přemýšlet o životě
a nakonec jít trsat,
zapomenout na otázky,
upustit od odpovědí,
snášet bolesti.

NESMĚJTE SE,
každý to zná.

Že jeden už nechce žít, chápu;
že jeden chce zemřít, tomu taky rozumím.
Ale být mrtvý?

Včera opět jeden vyskočil z okna
v mému věku. Nevím, kdo to byl
a co si myslel a cítil a proč
to muselo být.

Ale jsem schopen se do něj vcítit,
skok a největší radost ze života
a pak náraz.

V novinách noticka,
jeho jméno a jeho přítelkyně jej
teď bude pravděpodobně na chvíliku skutečně milovat,
daleko víc než před tím.

Je to stupidní,
přemýšlet o tom,
a každý ví, je to
nesmyslné.

A to je někdy na tom
to nejkrásnější.

BÁSNÍK V AMERICE

Nahý nahoře do půlky
sedím
naproti
mrakodrapu.

Mrakodrap vypadá
jako adventní kalendář
z věčnosti.

Třináctý hotel
během dvou týdnů.

V San Francisku visela v koupelně tabulka,
stálo na ní ŠETŘIT VODOU
a pod tím UŽ OSM TÝDNŮ NEPRŠELO
a když se člověk vysral,
což fakt činil se špatným svědomím,
a zatáhl, byl tlak ihned na nule
a hovno se točilo pouze nepřetržitě v kruhu
a když jsi se na to podíval?
vypadalo to hnusně.

»Proč píšete takové věci?«
chce kdosi vědět.

Zavřu oči,
myslím na hovno,
které se mi vysmívá,
a čtu další báseň.

»Ve vašich básních,« syčí žena,
»jsou ženy pouze sexuální objekty!«

Jsem zdvořilý.
»Myslíte?«

»Ano, to si myslím,« syčí.

»Ne všechny,« říkám, »ne všechny ženy,
jen ty nejlepší!«

»Typické!« syčí.

Je jí to jasné, jsem beznadějný případ.

Místo toho mne zajímá jiná žena,
která taky naslouchá. Podívá se na mne
a já se podívám na ni a věc se má, jako bychom měli
oba dost vypito.

»A Vy,« syčí ta druhá, »chcete být básník?!«

Já už se ale rozptylovat nenechám,
strčím ruku do kapsy
a jsem si jistý, že to cítí.

OTÁZKA, SOUDRUHU

Co s ním je,
chcete vědět. Ale
vy přece víte:

jeho nenávist byla dokonalá,
jeho hlava běžela napříč všemi
manifesty, jiné pocity vnímal
jako rušivé,

pěstí byl po nějaký čas
velmi blízko nebi,

studoval,
zkoušel být šťastný,

dělil se o všeobecné ztroskotání
se všemi,
bratrsky,

a časem pak,
neporažený vítěz,
zmizel,

pokoj, v němž seděl,
zanechal všude rohy, i
v hlavě,

dveřmi viděl,
velký jak škvíra pro vhazování dopisů
svět,

a čekal netrpělivě
na nic, byť už bylo
jakékoli,

opečováván mateřský finančním úřadem,
dotazován bezradnými,
stíhán prchajícími,

svobodný, místo toho
posedlý chemickými
sloučeninami,

nešťastný, avšak více z
nervozity,

násilí zvítězilo,
vždycky zvítězí, jedno po
druhému,

a srdce krvácejí zas
jak alpské červánky, růžově červené
a chladné;

občas se potká s jedním,
jedním jako vy, jedním
s poruchami trávení,

který na to všechno
sere.

NĚMECKO NA PODZIM

Potkal jsem básníky,
kteří skládali básně o svobodě
člověka a moci fantazie;
a každý večer byli ožralí, protože
nenáviděli život a ženy
a poesii.

Diskutovali problémy komunikace,
blili pivo zase do umyvadel a hledali
v koutech pokojů něžnost. Ale tam ležel
jen pár starých ponožek, obrazová publikace
o koncentračních táborech a pohled
z Ibize.

Tak různí všichni byli,
ti co kdys chtěli všechno dělat společně,
do neviditelných labyrintů internovaní,
se sluncem pro vědu
a měsícem pro prérii
a kompletním vydáním Marxe,
dvacet svazků teorie.

Znal jsem lidi,
kteří pádili hlavou proti zdi,
aby zapomněli na Německo.

Znal jsem lidi,
kteří civěli jako v zajetí kouzel na faldy Buddhova břicha
a pomalu přestávali vlastnit
tělo.

Někteří si vyměnili v hlavě
pohlaví.

Někteří vyložili karty na stůl,
aby měli ruce volné pro první přestřelku
s politikou.

Pro některé bylo nebe vězením
a země místo pro umírání
a Německo konečnou čarou
pod otevřeným účtem.

Nevím,
kolik porážek je třeba k vítězství,
kolik žen znamená štěstí
a kolik mrtvých dá
konečně smysl.

NĚMECKÁ NÁRODNÍ HYMNA
– DEUTSCHLANDLIED

»V určitých věcech máme ve světě přece jenom převahu«
to bylo na jednom koktejlu,
jeden tam měl přečteného kompletního Nietzscheho,
druhý je už jen privátně nácek,
milovník hudby, něco německého
jako láska ke zvířatům a nenávidět lidi,
tato píle při myšlení, při zabíjení –
každý pes, který hladový toulá se ulici,
by udělal život daleko krásnějším
než tvůj zbrusu nový Mercedes.

Ne, děkuji,
vy Němci,
vy žalářníci profitu,
vy profici tupostí,
vy archandělé z Krupovy oceli,
vy spolurozhodovaní manželé,
vy odborníci na perfektní šrouby,
sytí a samoprávní,
oduševnělí jen skutečnostmi,
jaký to lid,
jak čisté popelnice,
jaká to ohledaná noc,
jak zlá.

Přestal jsem se kochat německou radostí ze života,
nadháněckami logiky,
smyslem pro pořádek vašich pocitů,
břečtanem strachu a velikáštvi,
měsíčním svitem,
nanebevzetím z hor
až do nížin,
vy, kteří nechápete,
že každý člověk je většina,
jiný, ještě anonymní kosmos
nebo pár bílých houpaček nahoře ve větru,
který tvrdě bije do fabrik.

Nechci tomu, co miluji, dávat žádná krásná jména.
Čtu Majakovského – a hledám přitom lid.
Čtu Pabla Nerudu – a hledám přitom lid.
Miluji Lorcovu lásku.
Vyměním vám každý den
za můj život.

Ale světové úspěchy Západu mě nudí.
Mně je sto gaunerů milejších
než tento ansáml z másla a teorie,

choť,
manžel,
podvědomí napůl otevřené,
vlastnoručně malované akvarely,
péro negra z pekla,
tentо celý kuriózní atomový věk.
Zasyflená kavárna na konci světa
nabídne víc,
nic neklape,
předměty mají směnnou hodnotu,
cos primitivního jako světlo a vzduch,
z hlav vrací se rozum domů
do těl.

Nejsem cizinec, kde nikdy jsem nepobyl.
Upíjím se jen občas do únavy
na půli cesty odtud sem.
Z žádného větráku nevane vítr,
který potřebuji.

Cítím se jak poslední zbytek lejna,
poslední muž na palubě lodi,
která se neustále potápí.

Můžete mně lechtat koule
vy němečtí rekrenti.
vy přežíravci,
viděl jsem celé kraje ošklivět,
viděl jsem vás domlouvat cizímu úsměvu
a vládnout světu.
Německý duch – svařený k sobě
z krve a půdy.
»V určitých věcech máme ve světě přece jenom převahu«
ne, děkuji.

Šel jsem domů. Život mi připomínal
vtip, který jsem zapomněl.

Domy stály, obývané spánkem.
Pták spadl do aleje.
Houpačky bily skřípavě do prázdná.
Pes se plížil kolem.

Ohlas hluších zpěvů...

NA PROFIBOXÉRA JSEM UŽ MOC STARÝ

Pomalu přicházel večer
a pomalu tma.

Holka telefonovala:
holka, jak se holt řekne,
zase jedna taková.

Má STRACH, že se zblázní.
Já nevím, řekla.
Já taky nevím, řekl jsem.
Bavili jsme se o počasí
a o Zadekových inscenacích Shakespeara, že ano,
a o výhodách štavy z mrkve.
Naslouchal jsem a začal být unavený.
Myslel jsem na osamělé, impotentní, chladné muže
kteří v noci sní o cizích ženách,
někde ve vjezdu do dvora
ve své hlavě,
taký mají STRACH, že se zblázní;
něžnost, to jsou popínavé rostliny,
to tě stahuje ke dni.
Nevím, řekla.
Nebe bylo zamračené,
ani jedna hvězda,
muži, vracející se z práce,
už spali, od svých žen odloučení
více než vlastním spánkem.

STRACH? Čekal jsem tři hodiny
na Aliho zápas proti Spinksovi a zalezl
po Aliho porážce do postele,
unavený a starý jako ex-mistr světa.

Ležel jsem v posteli
a venku začalo svítat,
tma zůstala.

CO DĚLÁTE CELÝ DEN?

Den proběhl
jako vždy v německých básních:

telefonáty s daňovým poradcem,
upomínka od okresního soudu,
titulky o Idi Aminovi,
týdenní kurzy o Hamletovi,
ten obchod s boxerskými věcmi zkrachoval nebo je
zruinovaný nebo oboje,
to musela ale bolet prdel Hölderlinovi,

na co myslel Einstein za dešťových dnů,
hrál na housle?

Den proběhl podle zákonů
zemské tíže, všechno spadlo o něco hlouběji,
nevím,
já taky.

Dělat to nejnuttnejší,
to zbytečné taky,
i to marné.

Každý má své příběhy.
Život je jen džob. Každý svede ztrhat
svůj poker.

Když mi bylo čtrnáct, cítil jsem se jako
cucflek na čele filozofa.
To už je dávno. Zapomněl jsem na věčnost
svých přísah. Chtěl jsem si vysrat srdce
v Centrálním masívu svých snů. Tak jsem dopad,
od hlavy až k malíčku u nohy,
dlouhá štreka,
a slyšel šepot psychiatrů
a dech proroků
a blíží noci.

Mé tělo je klamná skrýš.

Vždycky je něco mrtvého z toho,
co milujeme.

Wolf Wondratschek (* 14. srpna 1943, Rudolfstadt, Durynsko) Vyrůstal v Karlsruhe. 1962–1967 studoval literární vědu, filosofii a sociologii na renovovaných univerzitách v Heidelbergu, Göttingenu a Frankfurtu nad Mohanem. 1964–1965 byl redaktorem literárního časopisu *Text und Kritik*. Od roku 1967 žije jako spisovatel na volné noze v Mnichově. 1970/71 byl docentem na britské University of Warwick. Koncem 80. let podnikl několik dlouhých cest po USA a Mexiku. Od poloviny 90. je jeho druhým bydlištěm Vídeň. Již od Wondratschekových autorských začátků lze jeho tvorbu charakterizovat jako „radikální opozici vůči tradičnímu pojedlí lyríky a prózy“. Vydal přes dvacet titulů poezie. Básně z knihy *Das Mädchen und der Messerwerfer* v překladu Mariana Hataly otisklo PV/31. Uveřejněné básně jsou z knihy *Männer und Frauen. Gedichte/Lieder III* (*Muži a ženy. Básně/písničky III*), Zweitausendeins Verlag, 1978.

Antonín Mareš (* 1951, Boskovice) V roce 1968 emigroval do Západního Německa (Ulm). Vystudoval Sprachen und Dolmetscher Institut (státní zkouška z češtiny a ruštiny). Roku 1988 založil mezinárodní překladatelskou kancelář Übersetzungen Mareš. Od 70. let se věnuje tzv. mail-artu a mail-artové dokumenty, ale také kresby a malby, vystavuje. Do češtiny přeložil mj. básně Petera von Linpruna (PV/41) a Wolfa Wondratscheka či texty Wolframa Siebecka (Dobrá adresa 11/2007). V Česku vydal sbírku básní *Nix verstehen* (Vetus Via 1999) a mail-artové texty-dopisy-povídky *Přímý přenos* (Votobia 1999). Je zastoupen v antologii *Vertikální nostalgie* (Votobia, 2002). Jeho texty jsou i v knihách Jana Vraka *Osm hlav a Potom* (Votobia, 2000, 2004). K vydání je připravena kniha povídek *Makrás buchta*. Žije v Mnichově.

PŘEKLADY / LENKA DAŇHELOVÁ

Paweł Szydł

HELENA VĚŘÍ V POSMRTNÝ ŽIVOT

„Běž chlapče,
běž se podívat, jaký kámen jsem strýcoví na hřbitově
postavila.
Krásný!
Mistr říkal, že málokdo takový bude mít, že se mám
projít a podívat.

A lavičku jsem nařídila postavit. V neděli půl dne
u strýčka. Slunko pěkně hrálo.
Posedím ještě pár dní u svého Leona a brzy se taky
vedle něj uložím.
Byla jsem už ve správě hřbitova a zaplatila 39 zlotých.

Už jsem tam měla ležet dávno, hned jak jsme přišli
z Grodna, to jsem měla tyfus,
protože jsem se napila vody z jezera, tři týdny jsme jeli,
pít nedávali,
napila jsem se a tam kolem, ve vodě německé mrtvoly.

Ale strýček mě zachránil, zachránil od smrti.

Tolik věcí potom bylo třeba spálit. Pěkné věci to byly,
protože jsme tam měli 30 jiter a nebyli žádní žebráci,
dokud nepřišli a nevyhnali.

Všechno bylo třeba spálit. Nic nezůstalo. Ale život jsme
zachránili.

Dlouho jsem tehdy ležela v nemocnici. V jednom sále já
a v druhém Češa, s tou nohou, co jí Rusák ve
čtyřicátém pátém prostřelil.
Schovávali se ve sklepě a dobytek v ohradě bučel. Bylo
třeba jít a nakrmit a tehdy ten Rusák... a možná
že to byl Němec? Zdálky střílel a nikdo neviděl.
Koneckonců, všichni si ze strachu nadělali do kalhot.

Teta Češa měla takový šok, s nikým nechtěla mluvit. Ani
žít snad nechtěla.

Tolik let jsme pak obě prožily. Dobře jsme žili. Nedurdili
jsme se. Jenom jednou, teta nepřišla celý týden. Ale
hodná byla, dědeček byl taky hodný. Všici byli hodní.

Jenom Jaša komunista

a Lucku uštval. Jedenáct dětí jí udělal a ještě jí zahýbal.

Pamatuju, jak byl ještě malý a s Vavřincem po dvorku běhal. On už měl tehdy za ušima. Šestnáct let mu bylo a už se ženil. Obecnou školu nedochodil a už Lucka porodila Zygmunta.

A teď musím Češe vsadit kámen. V noci ke mně přišla, ve snu a stála nade mnou. Nic neríkala a jak jsem otevřela oči, tak zmizela. Dívala se na mě a potom zmizela.

Vždycky jí na výročí zaplatím za mši a ona přišla. Určitě kvůli tomu kameni. Taková smutná byla.

A ty jsi taky nějaký smutný a zamýšlený. Netrap se. Češa nepokouší. Ona tě milovala. Já tě taky miluju. To jen ten kámen...

Zaspáruju a postavím.”

• • •

ve skutečnosti mu nechtěla psát
vzhledem k nedojezeným jahodám, společný tanec a kdo
ví co mu ještě slíbila

to bylo tak někdy v červnu
a mělo to skončit dříve než to začalo
ve skutečnosti definitivně přestala vyvěšovat bílé vlajky
plen a cítila se ospravedlněná
protože přece všechny ty roky dobře věděla že něco
ztrácí

takže mu slíbila psát

nic z toho potom asi nevyšlo
ale bolelo
všechny strašně bolelo

bůhví koho nejvíce

• • •

chtěla si jenom ještě jednou popovídат
neuvěřil

těžko říct co si myslel
možná, že chce zbourat jeho mizernou protože
mizernou, ale léta budovanou rovnováhu
anebo že nesnese další ránu
a možná, což je nejhorší, měl zase novou ženu

v každém případě už nelhal
dávno přestal dobývat všechny
po cestě potkávané štíty
zvláště ty, na které už šplhal mnohokrát předtím

PADAJÍ JEDNA ZA DRUHOU KRÁLOVSKÉ SOSNY

podřezané motorovou pilou

na stejně nejkrásnějších jachet kterými tví kumpáni
obeplouvajíce bornholmský ostrov vyrážejí s tebou na
severní a norské moře a možná dokonce za příznivého
severního větru míjejí stíny dávných dobyvatelských
plachetnic plujících do tajemného cídu dorazí
nejprve ke skalnatému pobřeží kalisté a později po
stopách řeckých lodníků do hlavního města válečných
achajů poklonit se řeckým bohům po jejichž oltářích
každý rok šlapou miliony páru značkové obuvi

na kuchyňský stůl po kterém se možná kutálí žlutá
a červená jablka přímo ze stromu který jsi zasadil
vlastníma rukama u svého vesnického domu a potom
nábytek ten bude už jenom obtížným dědictvím
pro tvoje moderní děti které kupují ovoce výhradně
v hypermarketu

na zápalky a jejich důmyslné krabičky na kterých se
dnes nepíšou hesla že děti a zápalky to je požár
protože naše děti už mají daleko hrozivější zábavy než
banální špejle povlečené z jedné strany sírou

na papír kterého je přece tolik potřeba aby mohly vyjít
ranní noviny pro každého kdo chce vědět že na
druhém konci planety současně nenávratně umírají
další úplně nevinný kolemjdoucí a jiným způsobem
nevinný terorista

na rakev která shnije současně s tvým mrtvým tělem

Paweł Szydeł (* 1963) Polský básník a prozaik. Autor myšlenky projektu internetového literárně-uměleckého čtvrtletníku „POBOCZA“ (<http://pobocza.pl>), jeho spoluzačladel a od roku 1998 jeho šéfredaktor. Vydal sbírky básní: *Niebo nie dla nieobecnego* (Nebe nikoliv pro nepřítomného, 2000), *Złorzeczę prawa ciążenia* (Proklínám zákon přitažlivosti, 2005). Jeho básní byly přeloženy do češtiny, srbskiny, běloruštiny, slovinštiny. Žije v Jastrzębcu.

Franciszek Kamecki

NÁŘEK KNĚZE

Dost těžké je z černé sutany
vydobyt bílou rozkoš nejčistší
těžké je udivit tohle pokolení
rozhoupané v kolotoči
mezi nahými prsy

Ještě těžší je vtáhnout národ
na patro obřadnosti
barevných ornátů
vznášejících se žalmů
neviditelných cen
vína a chleba jiného
než kůrky osvětimské

PŘEDPOSLEDNÍ JEDNÁNÍ

Matka mě ze sebe v nahotě a bolesti
vypudila

Stejně tak nahý stanu
pod stěnou bez parfémů
bez občanského průkazu
andělové spočítají bolest vrásky
šlachy
a rozpadávající se kosti
a zbytky slz v oku
koketní dívky
oblečené v mini
jedním zábleskem to co je měkké
promění v keramické desky
ve velké chodbě
kde usedneme mezi svícny
poslouchajíce recitál Ewy Demarczyk

Zpoza clony
zpod plátna
lásku se všemi radostmi
a potěšením
ovlaží nás zpocené
jak teplá voda
po únavném zápase

Budeme se koupat
a šplouchat
a výskat

Nad plovárnou na stěně
nebudou hodiny ani zvonek
oko se neunaví tím jasem
UCHO NEOMRZÍ ORCHESTR

Z koupele půjdeme na grilování
v dobré společnosti
vyměníme své kůže za vyhovující
prý všechna těla vstanou z mrtvých
a řekneme Pánu Bohu O.K.
ajlavjú

MONOLOG SIMONE WEILOVÉ

Protože jsem nic nevěděla
zavedl mě do nového ošklivého kostela

– klekni – řekl

– nejsem pokřtěná

– padni na kolena s láskou před tím místem kde sídlí
pravda

Potom šel se mnou po schodech vysoko do podkroví
odkud bylo vidět jakési dřevěné lešení
řeku kde se vykládají lodě
celé město

Byli jsme sami

Mluvil

Občas někdo vešel
dodal něco k rozmluvě odešel
(větve stromů bez pupenů
prudké světlo
ještě ne jaro
v noci se rozmluvy účastnily hvězdy
a měsíc)

On ze skříně vytahoval chléb
moc nám chutnal
pili jsme víno s chutí slunce a země

Občas jsme se natáhli na zemi
sladký sen
rozmlouvali jsme o tom tamtom i onom
chtěl mě naučit ale neučil nic
jako starý přítel

– potom řekl:
– a teď už běž

Škemrala jsem aby mě nevyháněl
ale vyhodil mě na schody

Napůl při smyslech jsem odešla
toulala jsem se ulicemi
až jsem si všimla že nevím který to byl dům
nikdy jsem se ho nepokoušela najít
pochopila jsem že pro mě přišel omylem

Moje místo je někde jinde
ne v tom podkoví
kdekoliv
ve vězeňské cele v salónech v nádražní čekárně
opakuji jeho slova pokud si je dobře pamatuji
nevím vím že on mě miluje

BĚHEM ÚZDY

Noc jako černá deska pobitá hřebíky světýlek,
Jedu fiatem uno středem asfaltového hladkého povrchu,
modlím se

Ach, Ježíši, proč se noc stává
záblem s žhnoucíma očima
Otče nás, proč musím pospíchat
a předjízdět maluchy
protože prý snad malý má být vzadu
i když menšího a tenčího miluješ více
než velkého a tlustého.

Který jsi v nebi, nedosažitelný
jako ve zlatém holubníku.

Posvěť se a svít jméno Tvé,
svít méně než oslepující auto proti mně,
Tvoje svatost je něco jiného
než dálkové reflektory na silnici,
nemáš barvu ani tvar,
ukrytý kdesi hluboko
za velkým vakem všechnomíra.

Přijď, když očekáváme vzory,
Ty, kterého ještě nikdo neviděl,
jedině Syn Tvůj, tesař Ježíš,
viděl Tebe a Tvůj obraz,
ale nestačil to vyfotit;
odborníci z kriminálky nedokážou

udělat Tvůj portrét podle paměti,
a Ježíš bijícím bičem a holí před svatyní
zohyzdil svou dobrotu a laskavost, a lásku,
proto Jeho království přichází tak pomalu,
zřejmě se ale rozšiřuje
spolu se svatým Mikulášem
a s Vánocemi,
někdy je na rtech dívky
jako rudá slina štěstí,
jak plivanec v kletbách souseda za plotem,
jak hloupost v pitvoření ministranta
jak rakovina v hnissavém nádoru pod krkem staré vdovy,
jak nevinnost v ručkách nemanželského dítěte
podávaného v peřince během křtu.

Bud' vůle Tvá v pavučině na půdě
a v podzimním listí, na obzoru,
aby si všichni povšimli Tvé duhy
a Tvého čekání.

Vjíždím na dálnici, měním rychlosť
a uháňím k Tobě, Pane...

Přijmi nerozvážného závodníka,
který pospíchá jak pohotovost za smrtí.

Franciszek Kamecki (* 3. 10. 1940 v Cekcyně, Polsko) Katolický kněz. Vyšlo mu mnoho knih, včetně sbírky básní *Paraboly Syzyfy* (1981), knihy o jazykování *Jakubové epilogy* (1986), knihy o vlastnosti jazyka *Ten co umywa nogi* (2001), knihy o kněžství *Skarga księdza* (2002), knihy o sebevědomí *Podstuchiwanie siebie* (2003), knihy o životě *Tam gdzie pędraki* (2006), knihy o larvech *Tam, kde jsou larvy, plevel a ticho* (2006), knihy o nebi *Drabina do nieba* (2007) a knihy o poutníkovi *Pielgrzym* (2007). V České republice vyšla dvojjazyčně jeho sbírka *Nárek kněze / Skarga księdza* (H+H, 2007).

Franciszek Nastulczyk

KONEC STOLETÍ

jdou jarním parkem
chvějí se šaty a listí pod dotekem větru
zákruty stezek skrývají lavičky
nehybné a tiché jak labutě

je konec století nebo začátek
byla válka nebo bude válka
někdo se nevrátil z daleké cesty nebo umřel
rybník voní puškovcem
a zelenými pupeny topolů

jdou jarním parkem
její muž kapitán hraje karty a pije
šampaňské na snídani
korzet příliš těsně zašněrovaný
ráda ho na chvíli odloží
žena utekla s kořenářem
do Indie nebo do Záhřebu
samota a stohy knížek na posteli
musí dnes změnit místo

jsou podzimním parkem
stále jdou pod stromy

K ČEMU

„... s takovým věděním, jaké prominutí?“
(T. S. Eliot)

byl jsem šťastný
neměl jsem nic
svět se na mě smál
co se mělo stát
se stalo
cizí mi byl pláč
za uplynulým časem
byl jsem všudypřítomný
země mě objímal a šepotala
sladká slova jara

dnes je za oknem zima
už několik let trvá ten ponurý den
nadarmo se pokouším vybavit si
jak se to stalo
co jsem udělal špatně
k čemu mi bylo to vědění

DVA SNY

viděl jsem v očích ke stromu
přivázанé feny
strach a bolest
když ji brokovníci zabíjel
plačící soused

nemohl jsem vytáhnout ruce
abych jí pohladil třesoucí se krk

viděl jsem v očích syna
nemoc a smutek
když trhal v zahradě jahody
zablácené červnovým deštěm

čas se zastavil
i když prázdniny byly tak blízko

PŘIDANÁ HODINA
(Dědovi Josefovi)

Hodina přidaná do ticha bytí.
(G. P. Aiken)

nedělní odpoledne
tikání hodin
sedíš v kresle
zrak upřený k oknu

prázdná cesta před domem
chladné místo v manželské posteli
nadouvající se peřinami

šepot rádia je přehlušován rušičkou
otevřené dveře kamen
pohlcující kouř
ubalené cigarety

lahve samohonky za skříní
s vůní sušené kůry pomerančů
v očekávání příjezdu synů

hodina
prázdná ulice
neděle

věčnost je přidaná hodina
takového života

KAŠPAR HAUSER

Obracím se k něčemu a to je.
Nemluvím o sobě, sebe nepotkávám.
Jsem jenom uvnitř, jiný než to,
co mě obklopuje.

Kromě mého života, není ve mně nic živého.

Jsem jenom hlasem. Chodím bosou nohou
po hrotech strnišť a kamenech v řekách.
Ó, vodo!
Oslepl jsem od tvého třpytu.

Krev višní stéká po rtech a bradě.
Bledé dívky na kolotoči, podzimní kašel.
V horečce návratu z dlaně opřené o kámen
Vyrůstají kořeny, vzlétají zimní ptáci.

Můj pobyt zde je bolestným pádem.

PRŮVODCE SLEPÉHO PSA (Maxovi)

aby s mohl být průvodcem slepého psa
je třeba ho nejdříve oslepit
láskou sladkostmi léky

slepý pes věří že vidí
bolestná srážka s křeslem nebo konvici
nevyvádí ho z omylu
slepý pes ignoruje skutečnost

aby s mohl být průvodcem slepého psa
je třeba znát všechny jeho radosti
smutky a nebezpečenství

každý projev nadměrné radosti
slepého psa
může skončit smrtí
pod koly auta

smutný pes nepůjde na procházku
raději se udusí

nebezpečí hrozící slepému psu dělí se na:

- mechanická
- lidská
- zvířecí
- jiná

průvodce slepého psa
musí vědět co je to temnota
nejistota a důvěra

průvodce slepého psa učí se
vidět za dva

průvodce slepého psa je šťastný
když jeho pes chce žít

DLOUHÝ VÍKEND

smutný dlouhý víkend
končí v dešti a zácpách
opět
nechtějí uvěřit
že není záchrany
před šedivým nebem každodennosti
před dny špatně prožitými

nechtějí pochopit
že ta chvíle kdy jsou sami dva v autě
je poslední šancí v jejich životě
aby řekli
miluji tě
anebo
skončeme s tím

nevědí
jestli dojedou domů
jestli ještě mají nějaký dům

Franciszek Nastulczyk (* 22. 8. 1957, Bystrice nad Olší, ČR) Vystudoval kulturně-osvětovou pedagogiku na Jagellonské universitě, kde studoval také filosofii. Nadto absolvoval postgraduální studium informatiky na pobočce Lodžské Polytechniky v Bielsku-Biale a tělesnou výchovu na Vyšší správní škole. Od roku 1983 žije v Bielsku-Biale, pracuje jako učitel v bielských školách. Bášník, překladatel české a slovenské poezie, člen Spolku polských literátů v České republice. Laureát cen v básnických soutěžích v Polsku i v Česku. Své básně vydal v početných almanáších a antologiích a v polském, českém a slovenském tisku. Samostatně vydal sbírky poesie: *Tam za pozornie przezroczystym powietrzem* (*Tam za zdánlivě průzračným vzduchem*, Czeski Cieszyn 1993), *Czas i obecność* (*Čas a přítomnost*, Czeski Cieszyn 1994), *Ćmy i inne wiersze* (*Můry a jiné básně*, Bielsko-Biala 1997), *Jesień stulecia* (*Podzim století*, Bielsko-Biala 2000), *Przewodnik ślepego psa* (*Průvodce slepého psa*, Bielsko-Biala 2003), *Przemiana* (*Proměna*, Bielsko-Biala, 2003).

Genowefa Jakubowska- -Fijalkowska

• • •

• • •

zbláznila ses

krájíš pro ni

chceš
snít dortuzený bůček
na plátkyobléct si
bílé šaty

dělíš se o žloutkové řezy

přjmout svaté přijímání

dovoluješ rodit
na polštáři

zbláznila ses

v posteli

jako pes
lížešštěňata topíš
v cínovém kyblíkukonec
nebezabil
téměř ticho
v noci

na kůži

ráno
děti jí nazouvají botyněžný
nůž

dlouho spí

muž
nemluvíděti
jí sundávají boty

o lásce

pianistka

sama na sobě
provádíšvkládá
matce

řez

lžičku
do ústod hrdla
ke stehnůmúzko je
z té lásky

matka

nebo klavír

děkuji Pane
za plackovité plešatěníneudržení moči
strukturální fondyzaskoč někdy
do Evropy

v léte

nedej Bože
aby sis
ve studených katedrálách

měchýř nachladil

• • •

• • •

zabil
téměř ticho
v nociráno
děti jí nazouvají boty

dlouho spí

děti
jí sundávají botymuž
nemluví

pianistka

vkládá
matcelžičku
do ústúzko je
z té lásky

matka

nebo klavír

Genowefa Jakubowska-Fijalkowska – Debutovala v roce 1972. Publikovala mimo jiné v časopisech Odra, Opcje, Fraza, Arkusz, Topos, Kwartalnik Artystyczny, Zeszyty Literackie. Nositelka cen mnoha polských básnických soutěží. Vydala sbírky básni: *Dożywocie* (*Doživotí*), *Pan Bóg wyjechał na Florydę* (*Pán Bůh odjel na Floridu*), *Pochylenie* (*Nachýlení*), *Czuły nóż* (*Něžný nůž*). Bydlí v Mikołówě. Sbírka *Něžný nůž* je připravována k vydání v češtině.

Lenka Daňhelová (* 1973, Krnov) Básnířka, prozaicka, výtvarnice, překladatelka z jazyka italského, francouzského, polského a slovenského. Pracovala jako novinářka, překladatelka, redaktorka. V současné době vede českou verzi časopisu Pobocza. Knižně vyšel román *Cizinci* (*Balt-East*, Praha 2004), nakladatelství H+H chystá k vydání sbírku *Pozdrav ze Sudet*. Její básně jsou překládány do polštiny, srbskiny, slovinštiny a italštiny a publikovány v českých i zahraničních časopisech. Žije v Berouně u Prahy.

Ivo Stropnik

VESLOVENÍ MELANCHOLIE A CHUTI DO ŽIVOTA

• • •

Fagot: *Hluboké stopy tlapek v jarním sněhu patří Mufimu. Mufi je bílý pes s tvýma očima, najezeností mládete, vystrašené štěně, hluchonémé srdce. Vlčí předkové v samotě, ovce v tušení milují takovou krev. Večerní pohádka zní: černočerný huňatec zažehuje měsíc. Ve dne nemá oči, v noci nespí –*

Pomíchán hlubokými hryznutími, ukřižován neúprosnou bělostí, ponížený laskáním. Tvůj jazyk je přeostrý, překousnutý. Jak se pod tebou propadá černý sníh, jak ti mráz uzamyká vytí. Po mělkých pohledech feny stáhneš ocas, nutíš se do průzračně čistého pohledu.

Mufi, pod tím sněhem nejsou prorokovy kosti. Nejsladší kost je bouda ve mně. Přišourek se! Ta, ta, ta – tam, tam, tam! Aby ti kudrny po předcích nevyškrábaly oči, abys nevykrvácel na jejich literárních gaučích. Ať se promrzlé tlapky toulají po mně, nás všudechní je věčně bílý.

• • •

hliněná *Na tebe myslím, dutino v hlavě. V tobě objímající se kameny vykřesáváme den i noc (pryč od rýmů), tmu obsahující jeden druhého. Pod zatměním praslova rozechíváváme každý jednu hlasivku nad propastí těla, do níž padáš sám. Vystěhovali jsme se někdy z podstaty zrození, z roje tmy?*

Temnota nás následuje z pradávné jeskyně, kde led rozťaly mamutí kly a zvířecí kůže ho rozpustily až k ráné, takže jsme mohli položit předky na koberce jarního kvítí; kde nám vrcholky řáder pokreslily těla, krvaví jeleni nosili štěstí na lov a figurky z rohoviny. Zadržela pálená hlína dost sražené krve a svázala ústa větrům?

• • •

chvalozpěv anamnéze *Klíč od všech otevřených světů, od všech otevřených hrobů; klíč od samoty a hltu hippokritovského vína, jež odneset hlavu k báznivíře a sladkému mlčení;*

tam k bílým holubicím v srdci lipicánů; tam ke ztracereným kometám – tam dolů: pod nebe, pod duhová křídla, pod oblaka –

Jako bychom byli doma na pitomém měsíci! Jako bychom snad žili nějaké bájně tajemství!?

Díky za Adamovo žebro! za ženské luno! za citlivé nervy; za průsvitný déšť, jenž nepřestává padat a umývat zasněná okna; a za řeky, které musejí ztichnout v mořích.

• • •

• • •

chvalozpěv F *Zkamenělé pavučiny tvých pohlazení se noří do těla. Noří se do noci s neviditelnými plachtami, ještě hlouběji do tmy. Na přídi jsi připevněná nit, odevzdaná kormidelníku. Každý den, kdy ho rozpáře samota, čeká na tvůj šev.*

Svazuješ měkkou symfonii trav, vytěsáváš mimikry jizev; bílé prostřeradlo trháš na plenky, prsními bradavkami protínáš mužský mrak. Objevíš se v žilách, ztratíš v jizvách.

Jako poutnice na mezkovi projíždí přes kynuté těsto. Přestáváš ve zvonu, neztichneš v probodeném oblaku. Ježí se ti chloupky v klíně, černé bobule valíš do soutěsky.

Tam se nedostává vína všem dotekům, polibků všem plachtám. Tma potřebuje svítící nit, aby se po ní vyšplhala k milému opaku. Na dnu nejsi. Když jsi bůh nahoře – milenka boha slunce. Tak nehet slov na prdelce nedomrlé slovinské země zanechá svou stopu.

• • •

• • •

chvalozpěv G *Ach, slovinská literaturo, protestantsky opilá kořalou a burčákem; ach, postmodernisticky proflámané nanebevzetí refošku, evropského piva a americké whiskey; ach, světový kánone, požehnaný koktejlem! Kalichy bytí, naražené pápy času!*

S perverzní Evropou se olizoval slovinský bordýlek a slovinský jazýček je jen malý pasáček. Exotická předehra slov!

Nacionální klín K. Pokud by ve státě – nejen potichu – vládly »ukrajinky«, básníci by nabídli separátní mír. Takto však morové znamení trhá zvuk houslí, panenský anděl si odepíná spleen. Komu... cink cink?

Zoran Pevec

MUŽ V POKOJI

II

Muž v pokoji,
sedí na židli.
Přemýšlí, pořád ještě.
V snách si nakreslí ženu.
Ta má dlouhé nebo kratké vlasy,
velké modré nebo nějaké podobné oči,
průsvitnou blúzku,
již propichují hrotы plných řader;
po bosých nohou kráčí
mozkovými závity
mužské fantazie.

Muž v pokoji,
bez pohnutí civí na postavu,
jež mu pokyvuje.
Pak ho napadne,
zda ta zdánlivá žena
už ví, o čem on přemýší.
A samozřejmě ví, že se nemýlí.

III

Muž v pokoji,
cosi si zapisuje.
Myslí v jiném světě,
ale píše o tom, v němž žije.
Šest kroků na délku,
čtyři na šířku.
Vše má dobře vyměřeno,
takže zná rozměry okolí
do nejmenších detailů.
Ale je v něm stálá touha,
aby potom,
co vyměří svůj pokoj,
proměřil i vše ostatní.
A toho je nekonečně mnoho.
Touhy mu jistě nebude scházet
do konce života.

V

Muž v pokoji,
poslouchá hudbu – Bryarse,
A man in a room,
Gambling.

Na stůl
položí karty.
Hraje poker,
sám se sebou.

Uvolněně otočí první kartu –
KRÁL!

Pak otočí druhou
a myslí si, že to bude opět král.
To se stane málokdy,
vlastně skoro nikdy.
Toužebné očekávání
ovšem zůstává
do konce života.

VIII

Muž v pokoji –
opakuje otázky a odpovědi,
většinou je zná nazepaměť
a někdy si také něco vymyslí,
jako například odčítání hodin a minut a...
Slova řadí do různých sledů a pořadí,
i když jasně ví, že stav skutečnosti
zůstává neměnný
bez ohledu na přízvuky.

Muž v pokoji se usměje
a naslouchá ozvěně.
Pak ho napadne, že se usmál někdo jiný
a znova se usměje... naslouchá ozvěně a...

Muž v pokoji
žije v ozvěně
jako klonované fantasma
zkourmouceného dne.

V ZÁVORCE

OMYL

(tma) (občas světlo) (opakování)
(pokoj) (hodiny) (židle) (odhozené šaty)
(tvoje tělo) (moje také) (legenda o Adamovi a Evě)
(svět se pomalu pohybuje) (bratr musel zabít bratra)
(zázraky visí ve vzpomínkách) (mezi nohami)
(konečně vím kdo jsem)
(letím vzduchem)
(skrz své myšlení a jiným pohledem)
(v rozdílu mezi sebou a mezi tím co je psáno na zdi)
(vzkaz na zdi promění vše v sebe samého)
(omyl) (možná)

MĚSTO

(město) (sít bez předělu) (město)
 (sem vchází jazyk) (kůrka kouře)
 (posedlost bolestí) (úzkostný divoký křik)
 (bistro) (v něm erotický signál úžasu)

(z vrcholku věžáku) (pohled dolů)
 (dole se rozsvěcejí a zházejí světla)
 (jsme poněkud zmatení) (automobily troubí)
 (jeden z mnoha nás zajede)

Ivo Stropnik se narodil r. 1966 v Celje, vystudoval slovenistiku na FF v Lublani, pracoval jako knihovník, redaktor, lektor, posléze svobodný umělec; iniciátor založení Velenjské knižní nadace, organizátor Herbersteinských setkání slovinských spisovatelů ve Velenje a Pretnarovy ceny ambasadorům slovinštiny ve světě (r. 2005 ji dostal český překladatel dr. František Benhart, pozn. překl.). Je prezident regionálního odboru Svazu slovinských spisovatelů, spoluzačleněný vedoucí BIF Poetické Slovinsko. Žije a pracuje ve Velenje. – Publikoval třináct samostatných knih pro děti i děti, mj. básnické sbírky *Potkalnica* (Spodní voda, 1991), *Skrivalnica v očesu* (Schovávaná za víčky, 1993), *Lastna imena mojega doma* (Vlasní jména mého domova, 1997), *Rosa ni pozabila name* (Rosa na mě nezapomněla, 1997), *Daljave* (Dálky, 1998), *Triangel* (Triangl, 2001), *Nate mislim, votlina v glavi* (Na tebe myslím, dutino v hlavě, 2006*); básničky a próza pro děti: *Plenične* (Do plenek, 1999), *Velenjice/Dogodivščine viljenjaka Šalčika* (Velenjské/Dobrodružství skřítku Šalčka, 2001), *Uganke/Lovec in 7 vozličkov* (Hádanky/Lovec a 7 uzlíčků, 2003), *Z Botro pujo na potepu* (S kmotrem vepříkem na cestách, 2004).

Zoran Pevec (* 1955, Celje) Vystudoval ekonomii a slovenistiku. Své básně publikuje ve všech důležitých časopisech ve Slovinsku. Získal třetí cenu v soutěži Evropského měsíce kultury v Lublani za báseň „Město“ (přeložena do angličtiny). Věnuje se samostudiu filozofie a psychoanalyzy, především práci Lacana, píše také eseje. Je členem Sdružení slovinských spisovatelů, šéfredaktorem kulturně-literárního časopisu *Vsesledje* a také šéfredaktorem časopisu o poezii a poezii Poetikon. Dosud vydal čtyři sbírky pezie: *Orbis pictus*, *Zapisi pozabljenih*, *Pod silikonskim nebom a Moški v sobi*. Je zaníceným postgraduálním studentem literatury.

Aleš Kozár (24. 2. 1975, Most) Vystudoval Filozofickou fakultu UK v Praze, obory český jazyk a literatura a slovenistika, na téže fakultě obhájil dokторskou disertaci. Zabývá se překládáním ze slovinštiny do češtiny, přeložil romány V. Bartola *Alamut* (Albatros 2003), F. Lainščka *Halgato* (Dauphin 2004), Polony Glavan *Noc v Evropě* (2007) a výbor z básní Iztoka Osojnika *V tobě ožiju* (Nakladatelství M. Turňa 2005). Spolupracoval také na výborech povídek *Vně hranic* (Albert 2003), *Prominky času* (Větrné mlýny 2004), *Příběhy z včelích úlů* Lojze Kováčice (Dauphin 2007). Před vydáním je překlad antologie slovinské poezie *Krajiny za slovy* (společně s F. Benhartem). Přiležitostně piše recenze pro české literární revue a přednáší o slovinské literatuře.

PŘEKLADY / LIBOR MARTINEK

Marek Barański

VYNÁLEZ KINA

Zbyšek vynalezl kino
 dovolil nám navštívit představení zdarma
 na stěně pověsil prostěradlo
 okna zaclonil dekou
 do krabičky po pastě kiwi
 dal čočku
 přetáhl přes ni proužek papíru
 na který namaloval vlka
 a pak
 zapálil noční lampu

MALÁ HUŤ

Můj kamarád věřil
 že pod vánoční stromeček dostane
 huť s malými martenskými
 pecemi
 Bude tvoje huť
 tavit ohnívá hádatha?
 Budou v ní pracovat
 malí hutníci?
 Jasně že budou, lhal kamarád
 A já mu věřil

BÁSEŇ O ČERVENI

Kdysi dávno
 tady východopruští husaři
 cvičili koně
 ještě včera tady byla u zdi
 ocelová kolečka

V sále už nečpí pot koní
 jen lidský
 Ted je to prázdné periferní kino

Pamatuješ?
 Chlapci dlouho prosili vedoucího
 aby jim biletářka prodala lístky
 Když vstoupili

na plátně ležela nahá Bardotka v červeném
a žena sedící vedle neklidně pozorovala
obličeje svého manžela

Chlapci se nervózně rozkašlali
a vyběhli na záchod
zapálit si cigaretu

V SUPERMARKETU

Potkal jsem ho v supermarketu
s prázdnou krabicí od bot
namísto košíku

Oslovil mě německy
ohromený vším co viděl
co vypadalo jako obraz
z Godardova filmu „Alphaville“

Při pohledu na chřest v plechovkách
importovaných přímo z Hamburku
ještě zvolal: *Konec světa!*
To je vážně konec!

Nemohl vyjít z údivu
že se vrátil do stejného města
které včera opustil

Večer mi zatelefonoval:
Poláci už nekonspirují
Poláci si už vybojovali
svobodu nedělních nákupů

NOČNÍ PROGRAM

Nevinní ať už to znamená cokoli
mohli přijít o život
říká bývalý voják
nepřátelské armády
a krčí rameny

Byli jsme nadšení
vysvětluje po šedesáti letech
a tady najednou stříh
živé oči hledí
do čočky kamery

Někteří z vedených na porážku
se smějí aby ochočili strach
ještě jsou mladí ještě žijí

Hledím v noci do jejich očí
voják nepřátelské armády
zavírá víčka

POEZIE NA VEŘEJNÝCH MÍSTECH

Charles Reznikoff má osmdesát let
stojí na West End Avenue
před sebou má výhled
na vzhůru se plazící New York

Autorské setkání
pod otevřeným nebem
je za týden
někdo však starého pána
špatně informoval že už dnes

V saku a kravatě
vypadá jako účetní v důchodu

Z rozbité aktovky
vytahuje báseň
a začíná číst
jak šel Čtyřicátou druhou ulicí

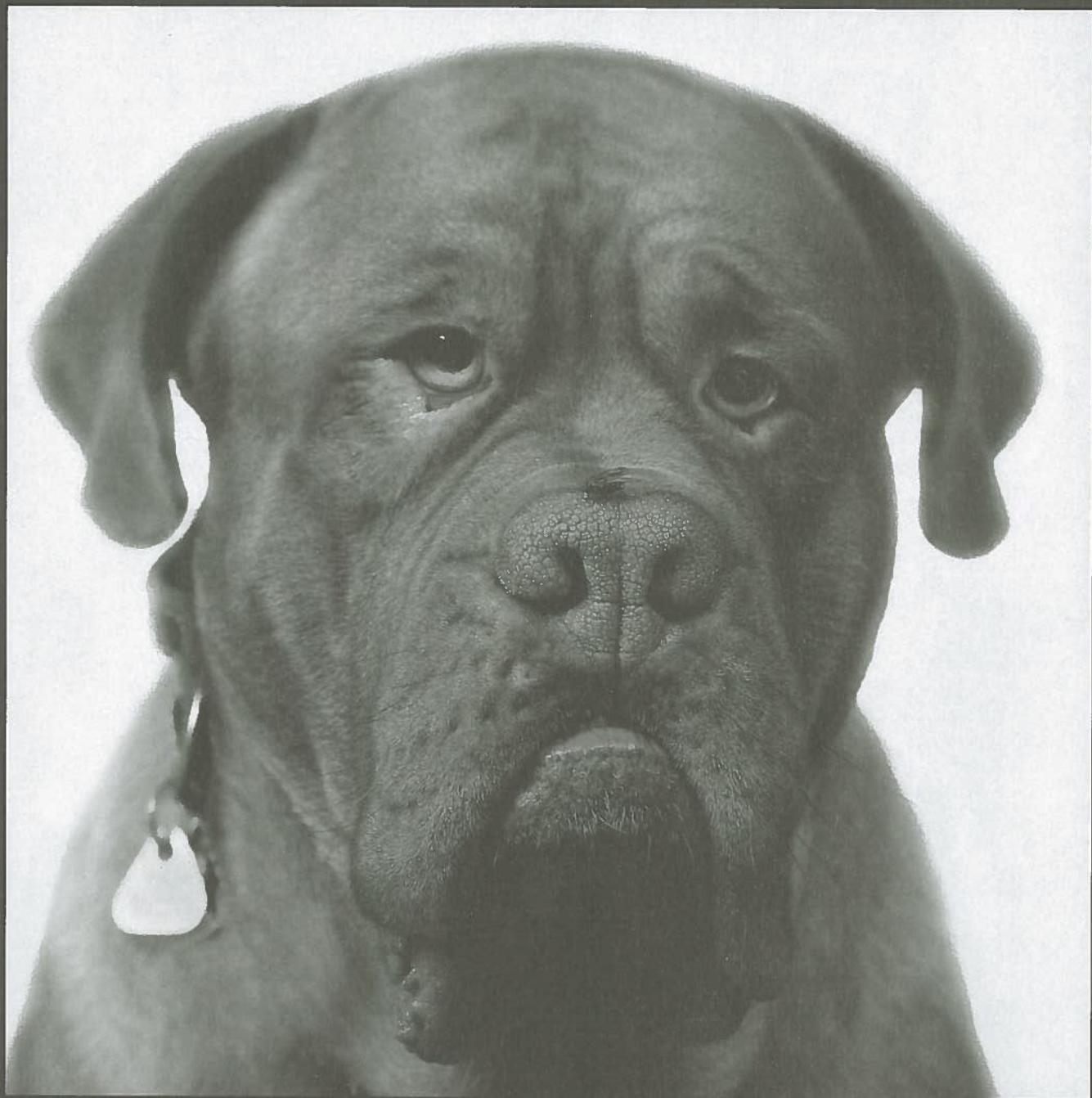
Teplé nedělní odpoledne
matky zastavují kočárky s dětmi
Reznikoff čte o koni
který se připletl na ulici
neznámo odkud

Je druhá polovina dvacátého století
posluchači živě reagují
když Reznikoff čte báseň o návštěvě čistírny

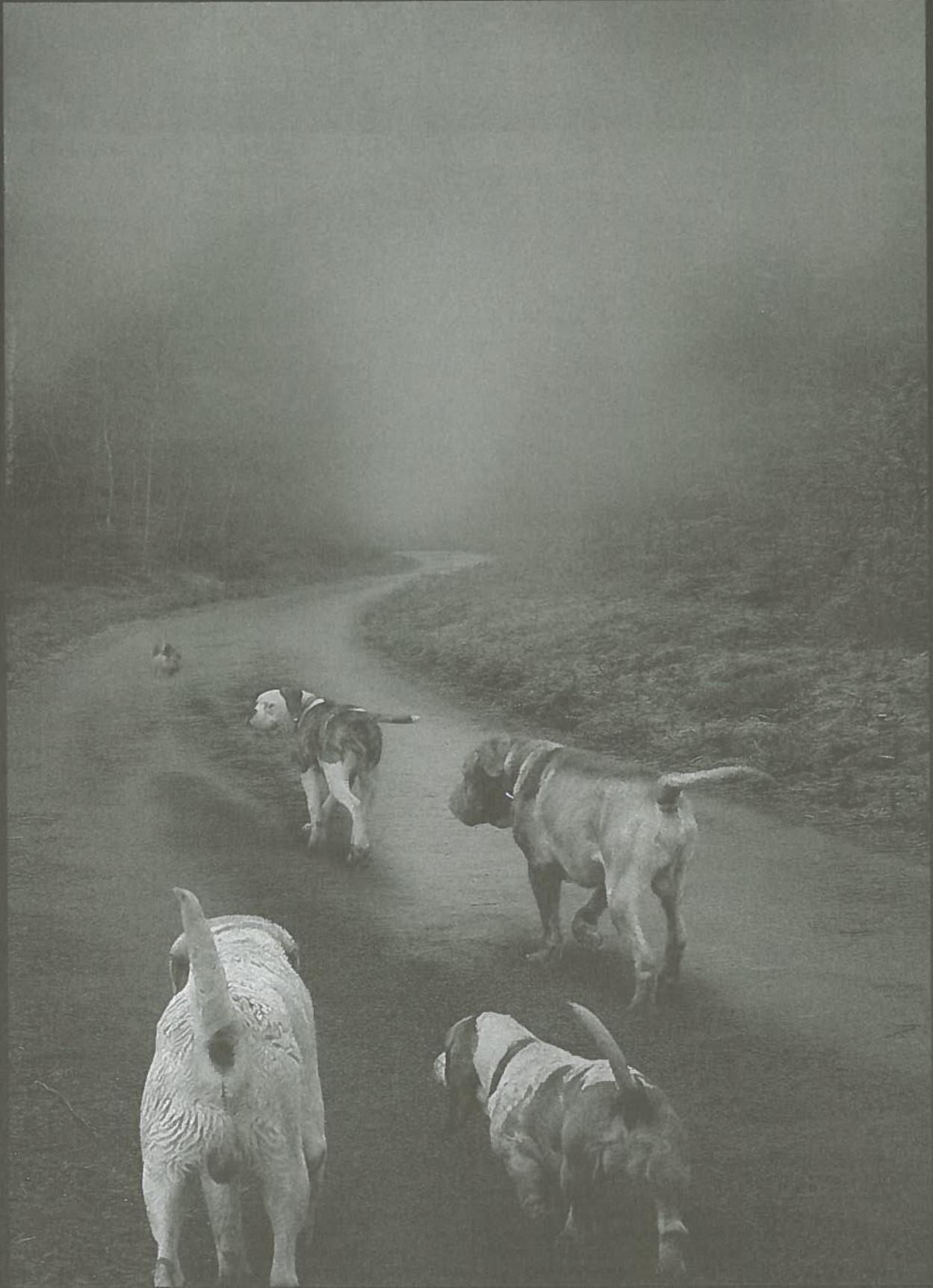
Někteří krčí rameny
vždyť je tolik podivinů
kteří rádi recitují
na veřejných místech

Marek Barański (* 1951, Olsztyn, Polsko). Novinář a redaktor deníku *Gazeta Olsztyńska*. Poezii uveřejnil mj. v časopisech *Borussia* a *Czas Kultury*, v antologii *Olsztyn wierszach* (*Olsztyn v básních*, 2003). Je autorem sbírky veršů *Pięcyk na niebie* (*Kamínka na nebi*, Olsztyn, 2000). Překlady pocházejí ze sbírky *Wiersze magnetofonowe* (*Magnetofonové básničky*, Olsztyn 2004).

Libor Martinek (* 1965, Krnov) Vystudoval PdF UP v Olomouci. Od r. 1993 je odborným asistentem na Ústavu bohemistiky a knihovnictví Slezské univerzity v Opavě. Autor odborných publikací *Polská literatura českého Těšínska po roce 1945* (Opava 2004), *Polská poezie českého Těšínska po roce 1920* (Opava 2006), *Region, regionalismus a regionální literatura* (Opava 2008). Vydal dvojjazyčnou sbírku básní *Co patří Večernici – Sekrety Gwiazdy Wieczornej* (2001 Opava – Kielce). Publikoval v řadě literárních časopisů a v básnických antologiích v ČR, Slovensku, Polsku, Rumunsku a v Litvě.

Miša s mouchou, 2008

Na cestě do Evropy, 2002

RECENZE

Jitka N. Srbová**KDE JE POEZIE DOMA**

(Lenka Juráčková / *Sukně s hnědavými suky. Hněvín, edice Nebojte se poezie, Most 2008. 84 stran, doporučená cena 100 Kč. Náklad 300 výtisků, vydání první.*)

Už samotný název básnické pravotiny *Lenky Juráčkové* (* 1974) naznačuje pozorné naslouchání jazyku. To se pak prokazuje ve většině básní útlé knížky přijemně kapesního formátu, kterou vydalo nakladatelství Hněvín.

Vstupujeme tu do literárního záznamu života mladé ženy, jejíž básnický svět jde ruku v ruce se světem každodenně žitým. Pro stylizaci nebo manýru tu není místo: Juráčková píše úsporně, od prvního verše staví báseň s vědomím zvuku a významu každého slova. S jistotou směřuje k pointě, jež bývá často vydělena od ostatního textu, jako poslední tón po pomlce, která si říká o novou čtenářovu pozornost. Básně jsou psány vázaným i volným versem, občas obohaceny vnitřním rýmem. Nechybí rytmizace, text si při čtení sám volí své tempo. To často určuje za sebe řazená krátká slova, interpunkce uvnitř verše nebo zjevné členění do strof. V druhé polovině knihy přibývají sevřená čtyřverši – pokud je sbírka řazena chronologicky, můžeme tu přejít k další autorčin vývoji.

Půvabné jsou ryze ženské metafore a personifikace: *strom na čistém prádle trávníku / polehává* (str. 28), *bílá chut žehlení* (str. 45), *kutálíš knoflíky prstů / po jehle prsu* (str. 63). Jinde si autorka „povoluje“ výstižné, i když vlastně nepoetické obraty: *konvice čurá na kávu* (str. 54), *automat vykašal dva kelímky* (str. 19).

Příseme-li, že se Juráčková nestylizuje, neznamená to ovšem, že je strohá nebo civilní. Když určuje čas, povoluje své obraznosti: *den popohnal kosti hodin* (str. 10), *k mlýnu se přikrad stín* (str. 36), *srpnu se líhne hříbě* (str. 39), *ze zdí jde tma, bradu od povidel* (str. 68). Obdobně postupuje při občasném zachycení intimnějších okamžíků: *v pažích mi svítá tvoje silueta* (str. 69). Cílem je ovšem zachycení kouzla chvíle, nikoliv šifrování sdělení.

Dalo by se také říci, že poezie Lenky Juráčkové je klidná. V rádcích se neodehrávají dramata, a když už je naznačeno napětí, tak bez velkých slov, s důrazem naznačeným maximálně vyvedením zvýznamnějšího slova italicou. Z většiny textů je patrná ukotvenost v jazyce, v rodině, v časoprostoru. Co báseň, to nový akvarel, obrázek pevně sesazený z drobných detailů. Možná právě v tom je jisté nebezpečí sbírky – že se rozdrobí do hezkých strípků, aniž ve svém celku zanechá hlubší stopu

v paměti čtenáře. Aniž jednotlivý text naruší poklidné plynutí. Přece jen se na prostoru přesahujícím osmdesát stran nelze vyhnout opakování určitých postupů či témat. Cenná jsou proto místa, kde je zachycení chvíle základem, na kterém se staví pro hledání významu za situaci:

*Kde dneska zaženem spánek
než dojde v čekárně
na čekání?*

(str. 29)

Abychom ale autorce nevyčetli to, čím je vlastně sympatická. Vnímavým, ženským pohledem, který nepřerůstá do domácí strnulosti nebo sentimentální selanky. Pozorností k detailu, citlivým záznamem přirozeného běhu věcí. I to jsou totiž téma hodna básní.

Ivo Harák**SVĚT, KTERÝ DRŽÍ (POHROMADĚ)**

(Martin Švanda / *Dívka s papírovým mečem, MaPa, Brno 2006, 1. vydání, náklad a cena neuvedeny, 96 stran.*)

Někdy je věru nesnadno pobytí v textu (a stvořiti z něj dílo), který si jinak spolehlivě plní funkci mimetickou: jako bys všude narázela na (zatím nespojený) stavební materiál, jako by se ti stavba i tam, kde se na první přečtení zdála dohotovenou, při podrobnějším zkoumání rozpadala na písek, vápnno a cihly.

Jsou ovšemže i texty, u nichž nemůže být pochybnosti o jejich fiktivnosti. Texty, jež tě ani nenapadne srovnávat se světem za okrajem papíru. A přece do nich vstupuješ jako do prostoru důvěrně již známého a uvěřitelného. Jich bizarnost tě upamatovává na vlastní zkušenosť s padajícími mlhou a soumrakem, kdyžtě světlo luceren a svit hvězd kreslí fantomy: věci, kulisy ožívají – lidé stávají se pouhými diváky (možná? stojícími za zrcadlem průhledným jen z jedné strany).

Ale to už vlastně píší o nové (druhé) sbírce autora s bohatým rodinným kulturním zázemím (jeho otec je známý spisovatel a publicista), Martina Švandy (nar. 1. května 1975 v Brně). Dodávám vzápětí, že už jeho pravotina *Petrolejová vesnice* (vydaná v r. 2004 v brněnském HOSTu) se dočkala slušného (rozuměj: pozitivního) kritického ohlasu.

V případě *Dívky s papírovým mečem* bychom mohli hovořit o jakési obdobě vizuálního surrealismu, jak jej známe z pozdních textů J. Štyrského. U Švandy je ovšem prostor (městský; či bytový interiér) velmi často vystavěn z konkrétního: „*nad ulicí s pekárna / ve čtvrtém patře otvírá / dívka okna svého bytu.*“ Reálného, zapojeného nicméně do nadreálných souvislostí. A pak je tu ještěhra (J. Štolba na přebalu knihy praví: „Hravá rozvernost zpravidla dál na patře jihne neodolatelnou příchutí subverze a znejistění.“) a s ní i humor (onen „*stroužek špeku*“ ulovený jednou z větví), textová sebereflexivnost i reflektovaná

emblematičnost (viz str. 16) – to vše spolu s jemně ironickým nadhledem, jenž umožňuje vysmeknouti se z tradice tím, že ji nebereme ve všem úplně vážně, že si nepatřičným detailem vytvoříme od ní i od vlastního předchozího textu jistý odstup: „*A že v jedné ze zahrad za domem prý kotví rybí měch plněný lyrickým plynem.*“ Jinde zase můžeme číst: *namočil prst do piva / a nakreslil jím na stůl srdce.*

Raději hned pro pořádek doplním, že velmi problematickými se mi naopak jeví básnické emblémy užité nereflektovaně a méněně tedy vážně: to jsou např. ona „dvě srdce na rostu lásky.“ Zde Švandovo básnění spadá o dvě patra níže, až do rozbredlého lyrického bláta.

Když on je Švanda typický a svůj především tam, kde kráčí po hraně: mezi konkrétním a surreálnym („*Z čajové konvice se kouří. Když zvedneš poklici, uvidíš, jak hejno plameňáků letí po obloze nad městem.*“), mezi vážně míněným a hrou (opět si vypomozme Janem Štolbou: „*A básník začíná vždy nanovo, sladce váznoucí mezi lyrikou a parodií.*“). Ale například také mezi důkladně rytmovaným volným veršem a stejně důkladně rytmovanou lyrizovanou prózou. A mezi tradici (do níž se vejde i kultura antická: echó, marsyas) a postmodernou (dravě do sebe vtahující výdobytky předchozích epoch a nerozlišující u nich mezi vysokým a nízkým, ba přesouvající jedno k druhému: echó a marsyas jsou zde marionetami). Bohužel však také mezi vlastními nálezy („*pocitivé odkopnutý / medvídek děství*“) a druhými nálevy („*a zuby skřípe u samých kořenů lásky*“).

Do Švandových textů je čtenář vtahován i tím, jak se určité básnické obrazy proměňují v hádanky. Hádanky aktivizující fantazii: „*U jezu voní kameny. A děti s dřevěnými količky na hrázi vypouštějí do nebe bílé košíle.*“ (Může jít stejně tak o odraz oblaků na hladině jako o chomáčky bílé pěny promítající se na pozadí modré hloubi.) Ale tato fantazie je vždy konfrontována s uměleckou, ano také se životní zkušeností.

Při vši své mnohovrstevnosti a bizarní panoptikálnosti je tudíž svět Švandových básní bezešvý, soudržný, působivý. A jeho ostří velmi přesné: „*pokoje se navzájem pozorují klíčovou dírou.*“

Pavel Voňka

PÍSNĚ SLEZSKÉHO BARDA

(Jacek Sikora | Za pózno na wiosnę | Příliš pozdě na jaro.
Spolek – Towarysztwo Avion, Český Těšín 2007. Český překlad Libor Martinek.)

Olza, Těšín, Jablunkov... I kdyby vydání básnické sbírky Jaka Sikory *Za pózno na wiosnę – Příliš pozdě na jaro* nebylo bilingvní, tedy česko-polské, už jen zběžným prolistováním má čtenář představu o tom, na čem je. Přeče-li si navíc biografickou poznámku na konci útlé knižečky, ve svém postoji se jistě

utvrdí. Autor narozený v Třinci, vystudovaný v Praze a Ostravě a žijící (zřejmě programově) v Českém Těšíně píše zatvrzele (ač jednoduše) polsky, a to tak, že si své polské verše nechává do češtiny přeložit další osobou! Proti gustu žádný dišputát, ale politicky korektních práv národnostních menšin na sebeurčení má soudný člověk většinou až po krk.

Zapomeňme však na polštinu a zaměřme se na Sikorovu poezii v českém překladu Libora Martinka. V prvé řadě je nutné říct, že v případě sbírky *Příliš pozdě na jaro* se nejdá o žádnou koncepční skladbu, jediným jednotícím momentem je tu česko-polské Slezsko, které navíc nenese žádnou funkci. Místopisné názvy by bylo možné zaměnit za jakékoli jiné – chodské, oravské nebo třeba tyrolské – a význam by se nijak neposunul. Rozsahem se jednotlivé básně pohybují od několika rádkových glos či postřehů (např. *Trhový den*, str. 59) po jedenapůlstránkové komplexnější výpovědi (Na narozeniny Kazíka Kaszpera, str. 49). Rovněž žánrově ani tematicky nevykazuje sbírka žádnou integritu. Ačkoli je prvních šest básní formálně sjednoceno do cyklu *Zima*, ani tyto se nejeví být příliš příbuznými (např. hned v první z nich, *U Bullawy*, nepadne o zimě ani slovo).

Sikorovu poezii jako celek pojednat nelze. Natolik je jeho poetika nesourodá a rozplizlá. V jednom momentě předvádí verše plné „pivní, hospodské“ všednodennosti, které mají nepochybný potenciál, a následně veškerý básnívý náboj textu zabije zcela pitomou povrchní frázi („*Já – člověk odnikud*“, str. 91; „*Existuje lidský život / a bolest duše*“, str. 89). A krom toho se občas vytasí s něčím, co poezii nelze nazvat vůbec, jako je tomu v případě „veršovánky“ *Cesta lesem* („*Automobily tady jezdí příliš často / protože dnes je každý horal / velký pán // Dokonce do hospody jede autem...*“, str. 37). Dalším úletem jsou „protestsongy“ Březnové září, v níž vzpomíná na ráno prvního jarního dne roku 2003, kdy Spojené státy napadly Irák, a srovnává je s „poklidným“ 1. zářím 1939 v Londýně, a netitulovaná báseň na straně 107, v níž „hlinskovské“ Slováky staví do kontrapozice k „mírumilovným“ Čechům, Polákům a Němcům.

Na druhé straně si milovník poezie najde ve sbírce místa, která jeho duši pohladí. Patří mezi ně jednak dnes už nezbytné aluze (k zásluhám vydavatelů patří, že některé polské motivy, v českém kulturním prostředí neznámé, jsou vysvětleny v poznámkách), jednak mnohdy mistrovské figury, metonymie či metafore. Od neobvyklých spojení příčin a následků („*Policista v autě / mě bedlivě pozoroval / a krátkovlnnou vysílačkou přivolal déšť*“, str. 47) se dostává až na hranici synestezie („*Kdybych měl popsat krajину za oknem / začal bych takto... // Domy vytukávají nohama divoké rytmusy...*“, str. 113). Nejzdařilejší jsou však ty jeho básně, v nichž se bez moderních a postmoderních obezliček obejde a nechává se opájet atmosférou všedního dne, v nichž se třeba nevědomky hlásí k tradici české poezie 60. let minulého století („*V hospodě jsou nové zelené ubrusy / i ta babka / co přijíždí každý den*“, *Trhový den*, str. 59), v nichž stroze popisuje okolní dění a jen nepatrně přilevá spíš úsměvnou než těžce metafyzickou poznámku sám ze sebe („*Ve velké louži / si*

hraji malé děti / na malé problémy / a velká slova, str. 23), případně reflektuje sám sebe či svou tvorbu („*Zabít holuby / nebo přestat psát*“, str. 17).

Poezie Jacka Sikory je především regionální, nikoli však co do obsahu, nýbrž co do formy. Některé jeho kousky potěší, jiné už méně. Každopádně je lze číst jako literaturu slezského barda, ve větším měřítku se však v širších geografických sférách zřejmě neprosadí. Ostatně náklad 200 výtisků to jen potvrzuje.

Vladimír Novotný

VERŠE DOPADAJÍCÍ (I NEDOPADAJÍCÍ?) Z HŘEBENŮ POEZIE

(Jan Štolba: *Hřebeny*. Nakladatelství H & H, Jinočany 2007)

Kdo nezná Jana Štolbu dopodrobna a velezvrubně, ten si doveďe tohoto tvůrce představit nanejvýš a všechny v pěti podobách: jak se zdá, Štolba Jan, ročník 1957, předstupuje před českou kulturní veřejnost v posledních dvaceti letech coby univerzální, suverénně se v kulturních sférách (střídavě v různých světadílech, tu v Praze, tu v Austrálii) pohybující umělec přinejmenším pětilahlý: výtvarník (jeho ilustrace ke sbírce *Hřebeny* charakterizoval Radim Kopáč jako „znakovou zprávu formovanou vizuální zkušeností se street-artem, primitivním uměním nebo art brut“, dále hudebník, konkrétně saxofonista, dotretice – a možná v současnosti ze všeho nejvice – je Štolba znám coby literární kritik, mj. autor obsáhlého souboru reflexivních úvah o básnících a poezii *Nedopadající džbán*, souboru, který v roce 2007 obdržel Cenu F. X. Šaldy. Přitom v tomto případě rozhodně nešlo o příslovečné nebo opakující se šlápnutí vedle, ba právě naopak: Jan Štolba je totiž spolu s Janem Sukem takříkajíc erbovním českým esejistickým kritikem ze začátku třetího tisíciletí (byť jistěže publikujícím i před rokem 2000).

Relativně nejméně se ví o Štolbovi prozaikovi: kromě ineditní knihy *Deník pro Marcelu Šternovou* (1985) zahrnuje autorova prozaická bilance dva tituly vydané v polovině devadesátých let minulého století (připomeňme alespoň *Města za z roku 1997*); tyto knížky ale neprošly výběrovým filtrem kupříkladu v *Literárním bludišti Lubomíra Machaly*, v této „bilanci polistopadové prózy“: olomoucký badatel zde v dosti obsáhlém výčtu našich prozaiků, jimž pak věnuje samostatné mikromedailony, Štolbu prozaika vůbec neuvádí a dává přednost kupříkladu i Vlastě Brtníkové, Igoru Indruchovi, Arifu Salichovovi, Sissy Simons, Radce Štefaňákové nebo Štolbově vrstevnici Petře Vernerové. Od roku 1997 však Štolba žádnou prozaickou práci neotiskl, věnoval se především psaní o poezii a psaní poezie. Po roce 2000 uveřejnil další dvě básnické sbírky (*Nic nemít*, 2001; *Den disk*, 2002) – a v roce 2007, bezmála dvě desetiletí po své ineditní debutantské sbírce *Čistá vrána*, vydal v prestižním nakladatelství H & H (v edici Poesis) básnickou knihu *Hřebeny*,

kterou jsme v pokušení označit jako bilanci sui generis autory polistopadové poezie.

Nevedou nás k tomu žádné faktické indicie, poněvadž těch se ve vydaném titulu nedostává: skoro žádná báseň (snad s výjimkou dvou tří, spojených s letopočty 2001 a 2002) tu není datována, lze pouze usuzovat a odhadovat, že verše zařazené do kvarteta jednotlivých oddilů – *Mizím vnitrozemím* (básně od moře), *Příčesky*, titulní *Hřebeny a Samá Praha* (básně z vnitrozemí) – byly nejspíše napsány v několika posledních letech. Vycházíme při tomto konstatování z něčeho jiného: jako by tady totiž Jan Štolba demonstroval několikero svých určujících básnických postupů, svých navzájem se doplňujících a vzájemně se inspirujících básnických naturelů, jimž v této sbírce, možná přesněji řečeno v daném sebrání versu, poskytl dostatečně velký prostor, natolik velký či rozsáhlý prostor, abychom potom nad ním mohli hovořit o Štolbovi na jedné straně jako o tvůrci výrazově konsistentním, na straně druhé ale také jako o básníkovi trojjediném, možná dokonce čtyřjediném.

Zústaňme raději při uvedené trojjedinosti, poněvadž od čtyřjedinosti by byl jenom krůček k případné pětjedinosti a vůbec k vypočítávání rozmanitých dalších básníkových motivů, fines či figur. Přitom ve všech těchto svých nejméně třech poetikách tu nejméně trojjediný básník Štolba jako by levituje po výsotných hřebenech poezie, právě v těchto hájemstvích, možná jakoby při vzrušující básnické procházce, též při pohledu do pomyslně nepomyslných propastí a nížin poetických či polopoeticích, se (vážně i nevážně, hravě i nehravě) přikláni tu k jednomu, tu k druhému nebo třetímu svému autorskému naturelu. Opravdu při četbě Štolbových básní jako bychom kráčeli po hřebenech poezie, někdy se nad nimi jako by i lehouince vznášeli, figura „hřebenu“ či „hřebenu“ však může mít i jiný, další význam: jako by zde toto zvolené slovo či pojem symbolizoval mnohotvárný dotek s moderní básnickou tradicí, s několikerými poetikami či estetikami, k nimž se autor s gustem obrací nebo jimž s podobnou zálibou holduje.

Již jsme povíděli, že Štolba je ročník 1957 – a nebudeme zřejmě příliš daleko od pravdy, rozpoznáme-li v jeho způsobu psaní čili básnění zřetelnou inspiraci některými tendencemi literárního undergroundu či možná přesněji řečeno tzv. nonkonformní literární tvorbou, zdůrazňující nejvíce autentický životní prožitek, úsilí o autentický soukromý, event. i společenský postoj a tedy i autentické směrování k pojmenování nejbytostnější filosofie života. Příkladem hodným následování je v této oblasti zejména básnická tvorba a vůbec životní postoje klasiků beat generation, jakož i protestní poezie, revoltující a skandalizující; určité ozvuky podobného „nepoetického“ nebo „protipoetického“ zacílení (leckdy civilistického ražení) můžeme vystopovat už v tuzemském odkazu Skupiny 42 či v tvorbě jejich pokračovatelů. K tomu legitimně přimykají i další, náležitě přirozené a přesvědčivé autorovy inspirační zdroje: jazzová hudba, moderní fotografické umění.

Jindřich Chalupecký svého času vyličil genezi českého bá-

nického civilismu jako výsledek estetického vymezování se jednotlivých tvůrců a jejich vyhraňování se v opačném směru než byla tehdy, již na sklonku let třicátých uplynulého věku, tvorba surrealistická. Štolba však kurážně našlapuje po hřebenech básnických možností, a proto surrealisticou poetiku plynule vstřebává do svého tvůrčího spektra: počíná si, jako by mu učarovala klasická podoba surrealistické skladby, jako by se přímo opájel surrealisticou metodou z hlubin estetického podvědomí prýstíčího a vytryskávajícího psaní/básnění, jako by se přičleňoval k nejroduvěrnějším následovníkům Bretonovým či Soupaultovým, a nejenom jich. Ve své recenzi *Hřebenů* pro Portál české literatury má Radim Kopáč zato, že některé texty nové autorovy sbírky „mnohdy rovnají se chrlení, psaní takřka automatickému, jež pomíjí zákony gramatiky i syntaxe“ – a domácí tradice vzývající zvláště Zdeňka Havlíčka je též nepřehlédnutelná!

Trojjedinost Štolbových *Hřebenů* se uzavírá tihnutím k jinému tvůrčímu naturelu, který ovšem k autorovu básnickému světu zdá se přísluší stejně neodmyslitelně jako poloha civilistická a surrealistická. Mohla by sice s nimi být v konstantním rozporu, vyznívá však, byť se ve sbírce objevuje a vynořuje jako kdyby v nepřetržité konfrontaci odlišných, nestejných důsledků autorova vidění, jako zcela adekvátní, ne-li vskutku nezbytný třetí akord, rozeznívající v *Hřebenech* všechny Štolbově probásňované poetické hřebeny: jde o takové polohy autorovy výpovědi, které se vypírají veškeré expresivitě vnější a kladou proti ní neméně účinnou expresivitu vnitřní; čteme tu například básně rytmizované, směřující k jakémusi novodobému novoklasicismu výrazovému, k výstižnému, ba co nejvýstižnějšímu pojmenování určitého „děja vu“ v soudobé lidské situaci i v rozpoložení moderního umění. V tomto ohledu má Štolbova poezie – a konkrétně jeho *Hřebeny* – v klíčových momentech zvolené poetiky charakter existenciální, fenomenologický, možná do určité míry i zklidněle existencialistický, oscilující mezi bystrou reflexí a stejně iracionálně racionálním uchopením stavu věcí i světa věcí – tak, jak se to vše hemží a hemží kdesi pod výšinnými hřebeny autorova básnického nazírání.

Jan Štolba je básníkem nesmírného tvůrčího rozpětí a lze se pouze tázat a s očekáváním vyhlížet, kterýpak pól v jeho tvorbě, po padesátce již dozajista vnímané jako zralé a pokročilé, tak či onak převáží, anebo zda u něho dojde k dalšímu prohlubování či dokonce rozširování uvedené trojjedinosti. Kdoví? On sám v závěru *Hřebenů*, v „povodňové“ pražské skladbě *Samá Praha*, naznačuje možnou variantu svého tvůrčího vývoje lehce nostalgickým načrtnutím horizontu básnického: „připraveni na vše vším svatě zaskočeni / tam u té dravé líné vody / znovu se zamílujem“. Ale do čeho, do kterého Štolbova modelu umění básnického? Co ho však bude čekat i nadále, mimo veškerou pochybnost budí „světlo nebo noc / a hřebeny“.

Antonín Malý(* 1950, Praha) Absolvent oboru fotografie na FAMU (1973), nezávislý fotograf-výtvarník. Ve volné tvorbě se dříve věnoval hlavně černobílé krajinářské fotografii. V 80. letech vytváří adjustovaná plata fotografií s důrazem na prostor a čas, která vystavil na legendární fotografické výstavě Anny Fárové v Plasech. Černobílou fotografií často ručně koloruje, později využívá americkou retuš, dnes také digitální manipulaci. V 90. letech spolupracuje s různými reklamními agenturami, své fotografické práce spojuje s grafikou. Vytváří množství CD obalů (za obal CD Lucie Bílé *Zahrada rajských potěšení* obdržel českou Gramy). Fotografuje muzikál Jesus Christ Superstar, Evita a Cats. Z původně náhodného fotografování psů se stává téměř hlavní výtvarná činnost. Dodnes nejúspěšnější černobílá fotografie „Eda“ – pes basset v knihovně – koluje po celém světě jako pohlednice nebo plakát. Pravidelně se zúčastňuje nejrůznějších výstav, klasickou fotografií se psí tematikou obesilá pravidelně Czech Press Photo (v letech 2003 a 2006 obdržel zvláštní cenu poroty). V Komorní galerii J. Sudka pořádá pravidelně Czech Pes Photo – fotografické výstavy, zaměřené tematicky na psa jako výtvarný objekt. V r. 2005 obdržel prestižní certifikát QEP (Qualified European Photographer). [» www.antoninmaly.cz]

Totem.cz

kulturní magazín

mezer.a.org

literární server

Přehled
literárních a
kulturních akcí

**Publikační prostor pro
nezavedené autory**

Literární
rádyjo MLHA

www.mezera.org

ŘEŽKOŘÍCT, 18

pokoutní časopis pro literaturu, kulturu,
život v kostelní lavici a věci okolo

clara janés • pavel svoboda •
ivan matoušek • jitka cardová
• josef hiršal • jaroslav achab
haidler •••

www.tezkorict.cz / tezkorict@centrum.cz

Iterární časopis s názvem Host byl založen v Přerově v roce 1921. Do roku 1929 vycházel v Brně a Praze. V letech 1954–1970 vycházel v Brně legendární Host do domu. V roce 1985 zde vznikla samizdatová revue Host, která od roku 1990 vychází oficiálně.

www.hosthrno.cz

Na adrese Jaroslav Kovanda, Lesní čtvrť 3728, 760 01 Zlín (psi.vino@volny.cz) jsou k dostání první čtyři samostatné sbírky (à 66 Kč) a starší čísla PV (roč. 2005–2001) à 20 Kč.

Jako přílohy XI. ročníku Psího vína vyšly sbírky: PV/39: Kateřina Bolechová / Rozvíjenou baterkou do pusy • PV/40: Karel Zlín / Nedaleko pyramid & Sonety Seléné • PV/41: Jan J. Novák / Z deníku po Celanovi • PV/42: Petr Prokůpek / Make-up pod nehtu

VYDÁVÁ A REDIGUJE: Petr Štengl

REDAKČNÍ KRUH: Kateřina bolechová - Jakub Grombíř - Ivo harák - Norbert Holub - Milan Hrabal - Juraj Kalnicky - Radim Kopáč - Jaroslav Kovanda - Milan Libiger - Jan Novák - Vladimír Novotný - Petr Palarčík - Roman Pekarík - Michail Pismennyj - Jan Suk - Michal Šanda

ADRESA: Petr Štengl, nakladatelství a vydavatelství, Kovanecká 2107/8, 190 00 Praha 9

E-MAIL: p.stengl@centrum.cz / TEL.: 603 201 837 / HTTP: www.volny.cz/psi.vino

GRAFICKÁ ÚPRAVA A LOGO: © Petr Palarčík / FOTO: © Antonín Malý

TISK: Calamarus Praha / DISTRIBUCE: Kosmas / PŘEDPLATNÉ: Kateřina Bolechová - kacerice@centrum.cz

ISSN: 1801-0202 / REGISTRAČNÍ Číslo MK ČR: E 7981

PV/43 vyšlo 30. 4. 2008 / CENA: 30 kč / UZÁVĚRKA PŘÍŠTÍHO ČÍSLA: 31. 5. 2008

PSÍ VÍNO založil ve zlíně r. 1997 Jaroslav Kovanda

